

Chambre des Représentants

SESSION 1968-1969

1 OCTOBRE 1969

PROJET DE LOI

portant approbation de la Convention générale sur la sécurité sociale entre le Royaume de Belgique et le Royaume du Maroc, signée à Rabat le 24 juin 1968.

EXPOSE DES MOTIFS

MESDAMES, MESSIEURS,

Le Gouvernement a l'honneur de soumettre à votre approbation une Convention de sécurité sociale entre la Belgique et le Maroc. Cette Convention tend à instaurer un certain nombre de dispositions concernant l'application aux travailleurs migrants des régimes de sécurité sociale en vigueur dans ces deux pays. Du chef de leur occupation en Belgique, des cotisations de sécurité sociale sont perçues pour les travailleurs marocains. Il est dès lors équitable que des règles soient arrêtées concernant l'attribution à ces travailleurs des prestations de sécurité sociale financées par ces cotisations. En effet, notre législation nationale contient un certain nombre de dispositions qui subordonnent le bénéfice des avantages sociaux à la résidence en territoire belge.

La détermination des droits des travailleurs marocains occupés en Belgique et, principalement, la levée des entraves précitées constituent l'objet essentiel de la présente Convention.

Il convient de signaler, en outre, que la Convention a été conclue sur la base de la plus stricte réciprocité.

* * *

Le *Titre I* de la Convention contient les dispositions générales.

Le champ d'application de la Convention englobe les législations relatives à toutes les branches de la sécurité sociale.

Cependant, en ce qui concerne les prestations en cas de chômage, la date et les modalités d'application des dispositions qui s'y rapportent seront fixées par un Arrangement administratif. En effet, la législation marocaine ne comporte pas actuellement de régime d'assurance chômage et il y a

Kamer van Volksvertegenwoordigers

ZITTING 1968-1969

1 OKTOBER 1969

WETSONTWERP

houdende goedkeuring van het Algemeen Verdrag betreffende de sociale zekerheid tussen het Koninkrijk België en het Koninkrijk Marokko, ondertekend te Rabat op 24 juni 1968.

MEMORIE VAN TOELICHTING

DAMES EN HEREN,

De Regering heeft de eer U een Verdrag inzake sociale zekerheid, afgesloten tussen België en Marokko, ter goedkeuring voor te leggen. Dit Verdrag heeft tot doel een aantal bepalingen in te voeren in verband met de toepassing op de migrerende werknemers van de in beide landen vigerende sociale-zekerheidsregelingen. Uit hoofde van hun tewerkstelling in België, worden voor de Marokkaanse werknemers sociale-zekerheidsbijdragen geïnd. Derhalve gebiedt de billijkheid dat er regelen zouden worden vastgesteld betreffende de toekenning aan deze werknemers van de sociale-zekerheidsprestaties welke door deze bijdragen worden gefinancierd. Inderdaad, onze nationale wetgeving bevat een zeker aantal bepalingen die het recht op de sociale voordelen van het verblijf op Belgisch grondgebied afhankelijk stellen.

De bepaling van de rechten van de Marokkaanse werknemers die in België zijn tewerkgesteld en, inzonderheid, de opheffing van de voornoemde hinderpalen vormen het wezenlijk doel van dit Verdrag.

Er zij, daarenboven, vermeld dat het Verdrag op basis van de strikste wederkerigheid werd afgesloten.

* * *

Titel I van het Verdrag bevat de algemene bepalingen.

Het toepassingsgebied van het Verdrag omvat de wetgevingen betreffende alle sociale-zekerheidstakken.

Nochtans, zullen ten aanzien van de werkloosheidsuitkeringen, de datum en de toepassingsmodaliteiten van de bepalingen die er verband mee houden bij administratieve schikking worden vastgesteld. Inderdaad, de Marokkaanse wetgeving bevat thans geen regeling voor werkloosheids-

lieu de respecter le principe de la réciprocité, élément fondamental de toute convention de sécurité sociale.

Il en est de même, pour la même raison, pour certaines prestations en cas de maladie et maternité; il en sera question dans le présent exposé des motifs à propos du Chapitre Ier du Titre II.

Le principe de l'égalité de traitement est d'ailleurs inscrit en tête du Titre I : les travailleurs marocains salariés ou assimilés aux salariés occupés en Belgique bénéficient des mêmes avantages que les travailleurs belges. Cela est vrai, mutatis mutandis, pour les travailleurs belges occupés au Maroc.

Au plan des personnes, la Convention ne sera appliquée aux marins de la marine marchande qu'après la conclusion d'un Arrangement spécial entre les deux pays.

Si elle ne s'applique pas aux agents diplomatiques ou consulaires de carrière, elle vise cependant les travailleurs occupés dans de tels postes, leur applique le principe de la législation du lieu de travail, sauf à ceux qui sont ressortissants de l'État représenté par le poste diplomatique ou consulaire, lesquels peuvent opter entre la législation de leur pays d'origine et celle du lieu de leur travail.

La Convention pose le principe de l'application de la législation du lieu de travail des intéressés. Cette règle générale comporte trois exceptions importantes :

- les travailleurs détachés temporairement par leur employeur dans l'autre pays restent assujettis à la législation du pays où ils sont occupés habituellement dans la mesure où la durée du détachement n'excède pas douze mois;
- le personnel ambulant des entreprises de transport reste toujours soumis à la législation du pays où l'entreprise qui les occupe a établi son siège;
- les travailleurs d'un service administratif officiel détachés par et pour le compte de l'un des deux pays restent soumis à la législation en vigueur dans le pays d'où ils sont détachés.

Ce Titre comporte, en outre, une disposition relative au cumul des prestations de sécurité sociale.

* * *

Le Titre II de la Convention contient des dispositions particulières pour chaque branche de la sécurité sociale.

Le Chapitre Ier de ce Titre traite des prestations en cas de maladie et de maternité.

Ces prestations sont accordées au travailleur et aux membres de sa famille à condition qu'il ait été apte au travail au moment de son entrée dans son nouveau pays de travail, qu'il ait effectué un travail salarié dans ce pays et qu'il réunisse les conditions requises par la législation en vigueur. Si cette législation prévoit qu'il faut avoir été assuré pendant une certaine période pour pouvoir prétendre aux prestations, les périodes d'assurance accomplies dans l'autre pays sont prises en considération pour calculer cette période.

Les membres de la famille d'un travailleur, qui a droit à des prestations en vertu de la législation du pays d'affiliation, bénéficient des prestations en nature de l'assurance en cas de maladie et de maternité lorsqu'ils résident sur le territoire de l'autre pays contractant.

verzekering en het reciprociteitsbeginsel, hoofdelement van elk sociaal-zekerheidsverdrag, dient te worden nageleefd.

Dit is eveneens het geval, om de zelfde redenen, voor sommige prestaties bij ziekte en moederschap; daarover zal er in deze memorie van toelichting onder Hoofdstuk I van Titel II worden gehandeld.

Het beginsel van de gelijkheid van behandeling prijkt als hoofding van titel I : de Marokkaanse werknemers of gelijkgestelden die in België zijn tewerkgesteld, hebben dezelfde rechten op de voordelen als de Belgische werknemers. Dit is, mutatis mutandis, eveneens het geval voor de Belgische werknemers die in Marokko zijn tewerkgesteld.

Op het gebied van de personen, zal het Verdrag enkel op de zeelieden ter koopvaardij worden toegepast, na het afsluiten van een Bijzondere Schikking tussen beide landen.

Indien het al dan niet van toepassing is op de diplomatieke of consulaire beroepsagenten, beoogt het nochtans de werknemers die in zulkdanige posten zijn tewerkgesteld, past het op hen het beginsel van de wetgeving van de plaats van tewerkstelling toe, met dien verstande dat die welke onderdanen zijn van de Staat door de diplomatieke of consulaire post wordt vertegenwoordigd kunnen kiezen tussen de wetgeving van hun land van herkomst en deze van de plaats van hun tewerkstelling.

Het Verdrag stelt het beginsel van de toepassing van de wetgeving van de plaats van tewerkstelling van de betrokkenen vast. Op deze algemene regel gelden drie belangrijke uitzonderingen :

- de werknemers die door hun werkgever tijdelijk naar het andere land worden gedetacheerd, blijven onderworpen aan de wetgeving van het land waar zij gewoonlijk werkzaam zijn, voor zover deze detachering niet langer duurt dan twaalf maand;
- het reizend personeel van de vervoerondernemingen blijft steeds onderworpen aan de wetgeving van het land waar de onderneming die hen tewerkstelt haar zetel heeft;
- de werknemers van een officiële administratieve dienst, die door en voor de rekening van één van beide landen worden gedetacheerd, blijven onderworpen aan de wetgeving die van kracht is in het land waarheen zij zijn gedetacheerd.

In deze titel is daarenboven een bepaling opgenomen betreffende de samenloop van de sociale-zekerheidsuitkeringen.

* * *

Titel II van het Verdrag bevat bijzondere bepalingen voor elke sociale-zekerheidstak.

Hoofdstuk I van deze titel handelt over de prestaties in geval van ziekte en moederschap.

Deze prestaties worden de werknemer en zijn gezinsleden verleend op voorwaarde dat hij arbeidsgeschikt is op het ogenblik van zijn aankomst in het nieuwe land van zijn tewerkstelling, dat hij loonarbeid in dit land heeft verricht en dat hij voldoet aan de eisen als gesteld door de vigerende wetgeving. Indien deze wetgeving bepaalt dat men, voor het bekomen van het recht op prestaties, gedurende een bepaalde tijd verzekerd moet geweest zijn, dan komen voor de berekening van dit tijdvak, de in het ander land vervulde verzekeringsperioden in aanmerking.

De leden van het gezin van een werknemer die aanspraak heeft op prestaties krachtens de wetgeving van het land van aansluiting, genieten de verstrekkingen van de ziekte- en moederschapsverzekering, wanneer zij op het grondgebied van het andere verdragsluitende land verblijven.

Cependant, compte tenu du fait que le Maroc ne possède pas de régime d'assurance obligatoire pour les prestations en nature en cas de maladie et de maternité, les dispositions qui se rapportent au principe dont il vient d'être question seront mises en application à une date fixée par un Arrangement administratif.

Le Chapitre Ier contient en outre une déclaration de principe assurant l'attribution des prestations en espèces et en nature aux travailleurs et aux membres de leur famille en cas de séjour temporaire ou lors du transfert de leur résidence sur le territoire du pays où ils ne sont pas assurés. Mais pour le cas du transfert de la résidence, la date et les modalités d'application seront déterminées par un Arrangement administratif.

Le Chapitre 2 traite de l'invalidité générale, c'est-à-dire de l'invalidité qui ne résulte ni d'un accident du travail ni d'une maladie professionnelle.

La Convention dispose que les prestations en espèces seront payées conformément aux dispositions de la législation qui est applicable à l'intéressé au moment où est survenue l'incapacité de travail suivie d'invalidité. Pour l'ouverture du droit à ces prestations, il est tenu compte des périodes d'assurance accomplies dans l'un comme dans l'autre pays.

Les prestations d'invalidité du régime spécial des ouvriers mineurs sont traitées selon les règles qui régissent l'attribution des prestations de l'assurance en matière de vieillesse-survie qui sont fixées au Chapitre 3.

Lesdites règles figurent dans toutes les conventions de sécurité sociale conclues par la Belgique.

Elles peuvent être résumées comme suit :

— les périodes d'assurance accomplies sous les régimes belge et marocain sont totalisées pour l'ouverture du droit aux prestations; pour les pensions des ouvriers mineurs, seules les périodes accomplies dans les mines sont totalisées;

— la pension est calculée, dans chacun des deux pays, au prorata des périodes d'assurance accomplies sous la législation nationale;

— les assurés peuvent renoncer à l'application des règles énoncées ci-dessus; dans ce cas, chaque pays paiera une pension calculée sur la base des seules périodes d'assurance accomplies sous sa propre législation.

Ces dispositions sont complétées par quelques règles particulières pour les ouvriers mineurs.

Le Chapitre 4 contient des dispositions communes aux chapitres 2 et 3. Elles prévoient le paiement des pensions ou indemnités d'invalidité et des pensions de vieillesse et de survie aux bénéficiaires qui résident sur le territoire du pays autre que le pays débiteur.

Le Chapitre 5 règle l'attribution des prestations familiales.

Les travailleurs marocains occupés en Belgique et dont les enfants sont élevés au Maroc ont droit aux allocations familiales proprement dites, à l'exclusion de toute allocation spéciale ou majorée résultant de la législation belge.

Nochthans, rekening houdend met het feit dat Marokko geen regeling voor verplichte verzekering voor de verstrekkingen in geval van ziekte en moederschap bezit, zullen de bepalingen die op het voormelde beginsel betrekking hebben, op een datum worden toegepast welke bij administratieve schikking zal worden bepaald.

Hoofdstuk 1 bevat, bovendien, een beginselverklaring waarbij de toekenning van de verstrekkingen en van de uitkeringen aan de werknemers en aan hun gezinsleden in geval van tijdelijk verblijf of bij overbrenging van hun woonplaats naar het grondgebied van het land waar zij niet verzekerd zijn, wordt gewaarborgd. Doch voor het geval van de overbrenging van de woonplaats zullen de datum en de toepassingsmodaliteiten bij administratieve schikking worden bepaald.

Hoofdstuk 2 behandelt de algemene invaliditeit, dit wil zeggen de invaliditeit die noch van een arbeidsongeval noch van een beroepsziekte het gevolg is.

Het Verdrag bepaalt dat de uitkeringen zullen worden bepaald overeenkomstig het bepaalde bij de wetgeving die op belanghebbende van toepassing was op het ogenblik dat de arbeidsongeschiktheid die de invaliditeit ten gevolge had zich voordeed. Voor de ingang van het recht van deze uitkeringen komen de verzekeringstijdvakken in aanmerking welke in het ene en in het andere land werden volbracht.

De invaliditeitsuitkeringen ingevolge de bijzondere regeling voor mijnwerkers worden behandeld volgens de regelen die gelden voor de toekenning van de prestaties van de ouderdoms- en overlevingsverzekering, die in Hoofdstuk 3 zijn vastgesteld.

Deze regelen zijn die welke voorkomen in alle door België afgesloten sociale-zekerheidsverdragen.

Zij kunnen op de navolgende wijze worden samengevat :

— de verzekeringsperioden die in het verband van de Belgische en Marokkaanse regelingen werden vervuld, worden voor de ingang van het recht op prestaties samengeteld; voor de pensioenen waarin voor de mijnwerkers voorzien wordt, worden slechts de in de mijnen doorgebrachte perioden samengeteld;

— het pensioen wordt in elk van beide landen berekend naar verhouding van de verzekeringsperioden die in het verband van de nationale wetgeving werden vervuld;

— de verzekerden mogen van de toepassing van de bovenuiteengezette regelen afzien; in dat geval, zal elk land een pensioen uitbetalen berekend op basis van de slechts in het verband van de eigen wetgeving vervulde perioden van verzekering.

Deze bepalingen worden met enkele bijzondere bepalingen voor de mijnwerkers aangevuld.

Hoofdstuk 4 bevat bepalingen die gemeenschappelijk zijn aan hoofdstukken 2 en 3. Zij voorzien in de betaling van de invaliditeitspensioenen of -uitkeringen en van de ouderdoms- en overlevingspensioenen aan de gerechtigden die wonen op het grondgebied van het andere land dan datgene dat de prestaties verschuldigd is.

In Hoofdstuk 5 wordt de toekenning van de gezinsprestaties geregeld.

De Marokkaanse werknemers die in België zijn tewerkgesteld en wier kinderen in Marokko werden opgevoed, hebben aanspraak op de eigenlijke kinderbijslag, met uitsluiting van elke bijzondere of verhoogde kinderbijslag die uit de Belgische wetgeving voortvloeit.

Les travailleurs belges occupés au Maroc et dont les enfants sont élevés en Belgique ont droit aux allocations familiales résultant de la législation marocaine.

La Convention laisse à un Arrangement administratif le soin de déterminer les catégories d'enfants bénéficiaires, les conditions d'octroi et les taux des allocations familiales ainsi que les périodes pour lesquelles ces allocations sont accordées.

Les prestations en cas d'accident du travail ou de maladie professionnelle font l'objet du *Chapitre 6*.

En vertu des dispositions de ce chapitre sont levées les conditions de résidence qui, dans les législations nationales, sont mises au paiement des rentes. Il convient toutefois de remarquer que ces conditions sont maintenues pour les prestations complémentaires belges dont l'attribution est subordonnée à l'état de besoin.

Des dispositions spéciales sont prévues pour le cas où une maladie professionnelle se serait aggravée après l'octroi d'une indemnisation dans un des pays contractants.

Le *Chapitre 7* concerne les allocations de chômage. Il prévoit la totalisation des périodes d'assurance accomplies dans les deux pays pour l'ouverture du droit aux dites allocations.

Comme il a été dit au début de cet exposé des motifs, la date et les modalités d'application de ces dispositions seront fixées par un Arrangement administratif.

Le *Chapitre 8* traite des indemnités et allocations funéraires. Il contient des dispositions relatives à l'ouverture du droit à ces prestations, analogues à celles concernant l'assurance maladie-maternité.

Il a été prévu, en outre, lorsque la personne décédée a été assurée dans chacun des deux pays, que ces prestations sont dues, en principe, par le pays selon la législation duquel elle a été assurée en dernier lieu.

* * *

Le *Titre III* de la Convention contient des dispositions diverses. Les articles 38 à 43 se rapportent à l'entraide administrative entre les autorités et les institutions compétentes.

Tout comme pour d'autres conventions conclues récemment, les juridictions sont associées à l'entraide administrative. Les dispositions en la matière sont toutefois limitées aux juridictions administratives à l'exclusion des tribunaux ordinaires. L'article 42 constitue la base légale d'un Arrangement administratif à conclure entre les parties contractantes afin de fixer les mesures nécessaires pour l'application des règles de droit contenues dans la Convention.

Ces mesures seront arrêtées par les autorités administratives compétentes des deux États. En Belgique, le Ministre de la Prévoyance sociale est considéré comme l'autorité administrative compétente en la matière.

Les autres dispositions de ce Titre n'appellent pas de commentaires à l'exception de l'article 49 qui traite des périodes d'assurance accomplies avant la date d'entrée en vigueur de la Convention, des prestations qui se rapportent à un événement antérieur à cette date et des droits à une pension ou rente liquidée avant cette date.

De Belgische werknemers die in Marokko zijn tewerkgesteld en wier kinderen in België worden opgevoerd, hebben aanspraak op de kinderbijslag die voortvloeit uit de Marokkaanse wetgeving.

Het Verdrag laat het aan een Administratieve Schikking over om de categorieën van rechtgevendende kinderen, de toekenningsvoorwaarden en het bedrag van de kinderbijslag te bepalen, alsook de perioden voor dewelke deze kinderbijslag wordt toegekend.

De prestaties in geval van arbeidsongeval of beroepsziekte worden in *Hoofdstuk 6* behandeld.

Bij de bepalingen van dit hoofdstuk worden de voorwaarden van woonplaats opgeheven, die in de nationale wetgevingen zijn gesteld voor de uitbetaling van de renten. Op te merken valt weliswaar, dat deze voorwaarden van woonplaats worden gehandhaafd voor de Belgische aanvullende prestaties, waarvan de toekenning van de behoeftige toestand afhankelijk is gesteld.

Er is in bijzondere bepalingen voorzien voor het geval dat een beroepsziekte zou zijn verergerd na het toekennen van een vergoeding in een van de verdragsluitende landen.

Hoofdstuk 7 betreft de werkloosheidsuitkeringen. Het voorziet, voor de ingang van het recht op deze uitkeringen, in de samentelling van de verzekeringstijdvakken welke in beide landen werden volbracht.

Zoals reeds bij het begin van deze memorie van toelichting werd vermeld, zullen de datum en de toepassingsmodaliteiten van deze bepalingen bij Administratieve Schikking worden vastgesteld.

Hoofdstuk 8 behandelt de uitkeringen en toelagen voor begrafeniskosten. Het bevat bepalingen met de ingang van het recht op deze prestaties, welke dezelfde zijn als deze voor de ziekte- en moederschapsverzekering.

Daarenboven werd er bepaald dat wanneer de overleden persoon in elk van de beide landen verzekerd is geweest, deze prestaties, in principe, verschuldigd zijn door het land volgens welks wetgeving hij het laatst verzekerd was.

* * *

Titel III van het Verdrag bevat diverse bepalingen. De artikelen 38 tot 43 hebben betrekking op het onderling administratief hulpbetoon tussen de autoriteiten en de bevoegde instellingen.

Zoals in andere onlangs afgesloten verdragen worden de rechtscolleges in het administratief hulpbetoon betrokken.

De bepalingen terzake gelden enkel voor de administratieve rechtscolleges, met uitsluiting van de gewone rechtbanken. Voorts wordt in artikel 42 de wettelijke basis vastgesteld voor het sluiten van een Administratieve Schikking tussen de Verdragsluitende Partijen met het oog op de vaststelling van de maatregelen welke noodzakelijk zijn voor de toepassing van de in het Verdrag vervatte rechtsregelen.

Deze maatregelen zullen door de bevoegde administratieve autoriteiten in beide Staten worden vastgesteld. Van Belgische zijde wordt de Minister van Sociale Voorzorg als de terzake bevoegde administratieve autoriteit beschouwd.

De andere bepalingen van deze titel vergen geen commentaar, behalve artikel 49 dat handelt over de verzekeringstijdvakken die werden vervuld vóór de datum van het van kracht worden van het Verdrag, over de prestaties die betrekking hebben op een gebeurtenis vóór deze datum en over de rechten op een pensioen of een rente die vóór deze datum werden uitbetaald.

Tel est, Mesdames, Messieurs, l'objet de la Convention que le Gouvernement a l'honneur de soumettre à votre approbation.

Le Ministre des Affaires étrangères,

Dit is, Dames en Heren, de inhoud van het Verdrag dat de Regering de eer heeft U ter goedkeuring voor te leggen.

De Minister van Buitenlandse Zaken,

P. HARMEL.

Le Ministre de la Prévoyance sociale,

De Minister van Sociale Voorzorg,

P. DE PAEPE.

Le Ministre de l'Emploi et du Travail,

De Minister van Tewerkstelling en Arbeid,

L. MAJOR.

AVIS DU CONSEIL D'ETAT.

Le CONSEIL D'ETAT, section de législation, première chambre, saisi par le Ministre des Affaires étrangères, le 14 mars 1969, d'une demande d'avis sur un projet de loi « portant approbation de la convention générale sur la sécurité sociale entre le Royaume de Belgique et le Royaume du Maroc, signée à Rabat le 24 juin 1968 », a donné le 20 mars 1969 l'avis suivant :

L'article unique de l'avant-projet de loi n'appelle pas d'observation.

La traduction néerlandaise de la convention suscite les remarques suivantes :

A l'article 3 il est question de « werkplaats » alors que les articles 6 et suivants parlent de « arbeidsplaats ».

A l'article 4, § 1er, il convient de remplacer les mots « diplomatieke en consulaire beroepsagenten » par les mots « diplomatieke en consulaire agenten van beroep ».

L'article 9, alinéa 1er, fait correspondre au terme français « pays de résidence » le terme « woonland ». Mieux vaudrait écrire : « land van verblijf ».

Le même article 9, alinéa 2, et les articles subséquents emploient à plusieurs reprises le terme « modaliteiten », en combinaison ou non avec d'autres mots. Il gagnerait à être remplacé par les mots « nadere regelen ».

Une erreur matérielle s'est glissée dans le texte néerlandais, page 24 : la convention a été signée le 24 juin 1968 au lieu du 24 juin 1969.

La chambre était composée de :

Messieurs : F. Lepage, président du Conseil d'Etat,

Ch. Smolders et G. Baeteman, conseillers d'Etat,

J. Limpens et M. Verschelden, assesseurs de la section de législation,

M. Jacquemijn, greffier adjoint, greffier.

La concordance entre la version néerlandaise et la version française a été vérifiée sous le contrôle de M. Ch. Smolders.

Le rapport a été présenté par M. O. De Leye, substitut de l'auditeur général.

Le Greffier,

(s.) M. JACQUEMIJN.

Le Président,

(s.) F. LEPAGE.

ADVIES VAN DE RAAD VAN STATE.

De RAAD VAN STATE, afdeling wetgeving, eerste kamer, de 14e maart 1969 door de Minister van Buitenlandse Zaken verzocht hem van advies te dienen over een ontwerp van wet « houdende goedkeuring van het algemeen verdrag betreffende de sociale zekerheid tussen het Koninkrijk België en het Koninkrijk Marokko, ondertekend te Rabat op 24 juni 1968 », heeft de 20^e maart 1969 het volgende advies gegeven :

Bij het enig artikel van het voorontwerp van wet zijn geen opmerkingen te maken.

In verband met de Nederlandse vertaling van het bij wetsontwerp goed te keuren verdrag kunnen de volgende opmerkingen worden gemaakt :

In artikel 3 is sprake van gewone of toevallige « werkplaats », terwijl in de artikelen 6 en volgende gesproken wordt van « hun nieuwe arbeidsplaats ».

In artikel 4, § 1, vervange men de woorden « diplomatieke en consulaire beroepsagenten » door « diplomatieke en consulaire agenten van beroep ».

In artikel 9, eerste lid, is sprake van « het woonland », voor het Franse equivalent « pays de résidence ». Men schrijve liever : « land van verblijf ».

In hetzelfde artikel 9, tweede lid, evenals in de daaropvolgende artikelen komt het woord « modaliteiten » al dan niet in een samenstelling herhaaldelijk voor. Men schrijve liever : « nadere regelen ».

Op bladzijde 24 van de Nederlandse tekst wordt bij vergissing de ondertekening van het verdrag op 24 juni 1969 vermeld terwijl dit op 24 juni 1968 plaats had.

De kamer was samengesteld uit :

De Heren : F. Lepage, voorzitter van de Raad van State,

Ch. Smolders en G. Baeteman, staatsraden,

J. Limpens en M. Verschelden, bijzitters van de afdeling wetgeving,

M. Jacquemijn, adjunct-griffier, griffier.

De overeenstemming tussen de Nederlandse en de Franse tekst werd nagezien onder toezicht van de H. Ch. Smolders.

Het verslag werd uitgebracht door de H. O. De Leye, substituu-auditeur-generaal.

De Griffier,

(get.) M. JACQUEMIJN.

De Voorzitter,

(get.) F. LEPAGE.

PROJET DE LOI**BAUDOUIN.**

Roi des Belges.

A tous présents et à venir, SALUT.

Sur la proposition de Notre Ministre des Affaires étrangères, de Notre Ministre de la Prévoyance sociale et de Notre Ministre de l'Emploi et du Travail,

NOUS AVONS ARRETE ET ARRETONS :

Notre Ministre des Affaires étrangères, Notre Ministre de la Prévoyance sociale et Notre Ministre de l'Emploi et du Travail sont chargés de présenter, en Notre nom, aux Chambres législatives, le projet de loi dont la teneur suit :

Article unique.

La Convention générale sur la sécurité sociale entre le Royaume de Belgique et le Royaume du Maroc, signée à Rabat le 24 juin 1968 sortira son plein et entier effet.

Donné à Bruxelles, le 15 septembre 1969.

WETSONTWERP**BOUDEWIJN,**

Koning der Belgen.

Aan allen die nu zijn en hierna wezen zullen, ONZE GROET.

Op de voordracht van Onze Minister van Buitenlandse Zaken, van Onze Minister van Sociale Voorzorg en van Onze Minister van Tewerkstelling en Arbeid,

HEBBEN WIJ BESLOTEN EN BESLUITEN WIJ :

Onze Minister van Buitenlandse Zaken, Onze Minister van Sociale Voorzorg en Onze Minister van Tewerkstelling en Arbeid zijn gelast, in Onze naam, bij de Wetgevende Kamers het wetsontwerp in te dienen, waarvan de tekst volgt :

Enig artikel.

Het Algemeen Verdrag betreffende de sociale zekerheid tussen het Koninkrijk België en het Koninkrijk Marokko, ondertekend te Rabat op 24 juni 1968 zal volkomen uitwerking hebben.

Gegeven te Brussel, op 15 september 1969.

BAUDOUIN.

PAR LE ROI :

Le Ministre des Affaires étrangères,

VAN KONINGSWEGE :

*De Minister van Buitenlandse Zaken,***P. HARMEL.***Le Ministre de la Prévoyance sociale,**De Minister van Sociale Voorzorg,***P. DE PAEPE.***Le Ministre de l'Emploi et du Travail,**De Minister van Tewerkstelling en Arbeid,***L. MAJOR.**

CONVENTION GENERALE

sur la sécurité sociale
entre le Royaume de Belgique et le Royaume
du Maroc.

Sa Majesté le Roi des Belges,

et

Sa Majesté le Roi du Maroc,

animés du désir de garantir le bénéfice des législations sur la sécurité sociale en vigueur dans les deux Etats contractants aux personnes auxquelles s'appliquent ou ont été appliquées ces législations, ont résolu de conclure une Convention et, à cet effet, ont nommé leurs plénipotentiaires, savoir :

Sa Majesté le Roi des Belges :

Son Excellence Monsieur J. de Bassompierre, Ambassadeur extraordinaire et plénipotentiaire de Belgique à Rabat;

Sa Majesté le Roi du Maroc :

Son Excellence Monsieur Abdeslam Benaïssa, Ministre du Travail et des Affaires sociales du Maroc,

lesquels, après avoir échangé leurs pleins pouvoirs, reconnus en bonne et due forme, sont convenus des dispositions suivantes :

TITRE I.

Dispositions générales.

Article 1er

Les travailleurs belges ou marocains salariés ou assimilés aux salariés par les législations de sécurité sociale énumérées à l'article 2 de la présente Convention, sont soumis respectivement auxdites législations applicables au Maroc ou en Belgique et en bénéficient, ainsi que leurs ayants droit, dans les mêmes conditions que les ressortissants de chacun de ces Etats.

Article 2.

§ 1. — Les législations de sécurité sociale auxquelles s'applique la présente Convention sont :

1. — Au Maroc :

- a) la législation sur le régime de sécurité sociale;
- b) la législation sur les accidents du travail et les maladies professionnelles;
- c) les dispositions législatives, réglementaires ou statutaires agréées par l'autorité publique relative à des régimes particuliers de sécurité sociale en tant qu'elles couvrent des salariés ou assimilés et qu'elles concernent des risques et prestations courants de la législation sur les régimes de sécurité sociale,

2. — En Belgique :

- a) la législation relative à l'assurance maladie-invalidité des travailleurs salariés et des marins de la marine marchande et la législation relative à la pension d'invalidité des ouvriers mineurs et assimilés;
- b) la législation relative à la pension de retraite et de survie des travailleurs salariés;
- c) la législation relative aux allocations familiales des travailleurs salariés;
- d) la législation relative aux accidents du travail, y compris celle relative aux gens de mer;
- e) la législation relative aux maladies professionnelles;
- f) la législation relative au chômage involontaire.

ALGEMEEN VERDRAG

tussen het Koninkrijk België
en het Koninkrijk Marokko
betreffende de sociale zekerheid.

Zijne Majesteit de Koning der Belgen,

en

Zijne Majesteit de Koning van Marokko,

bezielt met het verlangen het voordeel van de wetgevingen betreffende de sociale zekerheid, welke in de beide verdragsluitende Staten van kracht zijn, te waarborgen aan de personen op wie deze wetgevingen van toepassing zijn of waren, hebben besloten een Verdrag te sluiten, en hebben te dien einde hun gevolmachtigden aangesteld, te weten :

Zijne Majesteit de Koning der Belgen :

Zijne Excellentie de Heer J. de Bassompierre, Buitengewoon en Gevolmachtigd Ambassadeur van België te Rabat;

Zijne Majesteit de Koning van Marokko :

Zijne Excellentie de Heer Abdeslam Benaïssa, Minister van Arbeid en Sociale Zaken van Marokko

die, na uitwisseling van hun volmachten, welke in goede en behoorlijke vorm werden bevonden, omtrent volgende bepalingen overeengekomen zijn.

TITEL I.

Algemene bepalingen.

Artikel 1.

De Belgische of Marokkaanse werknemers die loonarbeider zijn of ingevolge de in artikel 2 van dit Verdrag opgesomde wetgevingen betreffende de sociale zekerheid, met loonarbeiders gelijkgesteld zijn, worden respectievelijk aan de in Marokko of in België van kracht zijnde wetgevingen onderworpen en genieten, evenals hun rechthebbenden, de voordelen ervan onder dezelfde voorwaarden als de onderdanen van elk dezer Staten.

Artikel 2.

§ 1. — De wetgevingen betreffende de sociale zekerheid waarop dit Verdrag toepasselijk is, zijn :

1. — In Marokko :

- a) de wetgeving betreffende de regeling voor sociale zekerheid;
- b) de wetgeving betreffende de arbeidsongevallen en de beroepsziekten;
- c) de wettelijke, reglementaire of statutaire bepalingen die door de openbare autoriteit zijn erkend, betreffende bijzondere regelingen voor sociale zekerheid, in zover zij loonarbeiders of gelijkgestelden dekken en zij betrekking hebben op gewone risico's en prestaties van de wetgeving op de regelingen voor sociale zekerheid.

2. — In België :

- a) de wetgeving betreffende de ziekte- en invaliditeitsverzekering voor werknemers en voor de zeelieden ter koopvaardij en de wetgeving betreffende het invaliditeitspensioen voor mijnwerkers en gelijkgestelden;
- b) de wetgeving betreffende het rust- en overlevingspensioen van de werknemers;
- c) de wetgeving betreffende de kinderbijslag voor werknemers;
- d) de wetgeving betreffende de arbeidsongevallen, deze betreffende de zeelieden inbegrepen;
- e) de wetgeving betreffende de beroepsziekten;
- f) de wetgeving betreffende de onvrijwillige werkloosheid.

§ 2. — Les dispositions de la présente Convention seront appliquées aux marins de la marine marchande après la conclusion d'un Arrangement entre les pays contractants.

§ 3. — La présente Convention s'applique également à tous les actes législatifs ou réglementaires qui modifieront ou compléteront les législations énumérées au paragraphe 1er du présent article.

Toutefois, elle ne s'appliquera :

- a) aux actes législatifs ou réglementaires couvrant une branche nouvelle de la sécurité sociale que si un Arrangement intervient à cet effet entre les pays contractants;
- b) aux actes législatifs ou réglementaires qui étendent les régimes existants à de nouvelles catégories de bénéficiaires que s'il n'y a pas, à cet égard, opposition du Gouvernement du pays qui modifie sa législation, notifiée au Gouvernement de l'autre pays, dans un délai de trois mois à dater de la publication officielle desdits actes.

Article 3.

§ 1. — Les travailleurs salariés ou assimilés aux salariés par les législations applicables dans chacun des pays contractants, occupés sur le territoire de l'un de ces pays, sont soumis aux législations en vigueur au lieu de leur travail.

§ 2. — Le principe posé au paragraphe 1er du présent article comporte les exceptions suivantes :

- a) les travailleurs salariés ou assimilés, occupés dans un pays autre que celui de leur résidence habituelle par une entreprise ayant dans le pays de cette résidence un établissement dont les intéressés relèvent normalement demeurent soumis aux législations en vigueur dans le pays de leur lieu de travail habituel, pour autant que leur occupation sur le territoire du deuxième pays ne se prolonge pas au-delà de douze mois; dans le cas où cette occupation, se prolongeant pour des motifs imprévisibles au-delà de la durée primitivement prévue, excéderait douze mois, l'application des législations en vigueur dans le pays du lieu de travail habituel pourra exceptionnellement être reconduite pour une durée de douze mois au maximum, avec l'accord des autorités compétentes du pays du lieu de travail occasionnel;
- b) le personnel ambulant des entreprises publiques ou privées de transport de l'un des pays contractants est exclusivement soumis aux dispositions en vigueur dans le pays où l'entreprise a son siège;
- c) les travailleurs salariés ou assimilés d'un service administratif officiel détachés par et pour le compte de l'un des pays contractants, restent soumis à la législation en vigueur dans le pays d'où ils sont détachés.

§ 3. — Les autorités administratives compétentes des pays contractants pourront prévoir, d'un commun accord, des exceptions aux règles énoncées au paragraphe 1er du présent article. Elles pourront convenir également que les exceptions prévues au paragraphe 2 ne s'appliquent pas dans certains cas particuliers.

Article 4.

§ 1. — Les dispositions de la présente Convention ne s'appliquent pas aux agents diplomatiques et consulaires de carrière, y compris les fonctionnaires appartenant au cadre des chancelleries.

§ 2. — Les dispositions du paragraphe 1er de l'article 3 sont applicables aux travailleurs salariés ou assimilés, quelle que soit leur nationalité, occupés dans les postes diplomatiques ou consulaires marocains ou belges ou qui sont au service personnel d'agents de ces postes.

Toutefois, ces travailleurs salariés ou assimilés, s'ils sont des ressortissants de l'Etat représenté par le poste diplomatique ou consulaire, peuvent opter entre l'application de la législation de leur pays d'origine et celle du lieu de leur travail. Ce droit d'option ne peut être exercé qu'une seule fois et dans un délai à déterminer par Arrangement administratif.

Article 5.

Lorsque la législation de l'un des pays contractants prévoit la réduction, la suppression ou la suspension d'une prestation en cas de cumul de cette prestation avec une autre prestation de sécurité sociale ou avec une rémunération, la prestation acquise en vertu de la législation de l'autre pays contractant ou une rémunération obtenue sur le territoire de l'autre pays contractant, est également opposable au bénéficiaire de la prestation.

§ 2. — De bepalingen van dit Verdrag zullen op de zeelieden ter koopvaardij worden toegepast na het sluiten van een Schikking tussen de verdragsluitende landen.

§ 3. — Dit Verdrag is eveneens van toepassing op alle wetgevende of reglementaire akten die de in paragraaf 1 van dit artikel bedoelde wetgevingen zullen wijzigen of aanvullen.

Het zal nochtans slechts van toepassing zijn :

- a) op de wetgevende of reglementaire akten betreffende een nieuwe tak van sociale zekerheid, indien tussen de verdragsluitende landen daartoe een Schikking wordt getroffen;
- b) op de wetgevende of reglementaire akten waarbij de bestaande regelingen tot nieuwe categorieën van gerechtigden worden uitgebreid, indien door de Regering van het land dat haar wetgeving wijzigt, binnen een periode van drie maand te rekenen vanaf de officiële bekendmaking van bedoelde akten, aan de Regering van het ander land geen verzet hier omtrent wordt betoond.

Artikel 3.

§ 1. — De werknemers of de ermede gelijkgestelden ingevolge de wetgevingen van elk der verdragsluitende landen, die op het grondgebied van een van deze landen tewerkgesteld zijn, vallen onder de toepassing van de vigerende wetgevingen van de plaats waar zij arbeiden.

§ 2. — Ten aanzien van het beginsel, vervat in paragraaf 1 van dit artikel, gelden de volgende uitzonderingen :

- a) de werknemers of de ermede gelijkgestelden, die in een ander land dan dat van hun gewone verblijfplaats tewerkgesteld worden door een onderneming welke in het land van deze verblijfplaats een inrichting heeft waarvan betrokkenen normaal afhangen, blijven aan de vigerende wetgevingen van het land van hun gewone arbeidsplaats onderworpen, voor zover hun tewerkstelling op het grondgebied van het ander land niet langer dan twaalf maand duurt; ingeval deze tewerkstelling, wegens onvoorziene redenen, de aanvankelijk voorziene duur overschrijdt en langer dan twaalf maand duurt, kan de toepassing van de vigerende wetgevingen van het land van de gewone arbeidsplaats uitzonderlijk gehandhaafd blijven, voor de duur van ten hoogste twaalf maand, na overleg met de bevoegde overheden van het land van de toevallige arbeidsplaats.
- b) het reizend personeel van de openbare of particuliere vervoer-ondernemingen van een van de verdragsluitende landen wordt uitsluitend onderworpen aan de bepalingen die gelden in het land waar de onderneming haar zetel heeft;
- c) de werknemers of de ermede gelijkgestelden van een officiële administratieve dienst, die door en voor rekening van een van de verdragsluitende landen worden gedetacheerd, blijven onderworpen aan de wetgeving die geldt in het land van waaruit zij werden gedetacheerd.

§ 3. — De bevoegde administratieve overheden van de verdragsluitende landen mogen, in gemeen overleg uitzonderingen bepalen op de in paragraaf 1 van dit artikel gestelde regelen. Zij mogen tevens overeenkomen dat de bij paragraaf 2 bepaalde uitzonderingen in sommige bijzondere gevallen niet zullen worden toegepast.

Artikel 4.

§ 1. — De bepalingen van dit Verdrag zijn niet van toepassing op de diplomatieke en consulaire agenten van beroep, met inbegrip van de ambtenaren die behoren tot het kader van de kanselarijen.

§ 2. — De bepalingen van paragraaf 1 van artikel 3 zijn van toepassing op de werknemers of de ermede gelijkgestelden, van welke nationaliteit ook, die in Marokkaanse of Belgische diplomatieke of consulaire posten of in de persoonlijke dienst van agenten dezer posten tewerkgesteld zijn.

Deze werknemers of de ermede gelijkgestelde mogen evenwel, indien zij onderdanen zijn van de Staat welke door de diplomatieke of consulaire post wordt vertegenwoordigd, kiezen tussen de toepassing van de wetgeving van hun land van herkomst en die van de plaats waar zij werkzaam zijn. Van dit keuzerecht kan slechts éénmaal worden gebruik gemaakt en dit in een termijn die bij Administratieve Schikking zal worden bepaald.

Artikel 5.

Wanneer de wetgeving van een der verdragsluitende landen de vermindering, de afschaffing of de schorsing van een prestatie bepaald, in geval van samenloop van deze prestatie met een andere sociale-zekerheidsprestatie of met een bezoldiging, dan zal de prestatie, verworven krachtens de wetgeving van het ander verdragsluitend land, of een bezoldiging verkregen op het grondgebied van het ander verdragsluitend land, de gerechtigde op de genoemde prestatie eveneens aangerekend worden.

Toutefois cette règle n'est pas applicable aux cas où des prestations sont acquises conformément aux dispositions de l'article 14 et du chapitre III du Titre II de la Présente Convention.

TITRE II.

Dispositions particulières.

CHAPITRE Ier

Prestations en cas de maladie et de maternité.

Article 6.

Les travailleurs salariés ou assimilés, ainsi que leurs ayants droit, qui se rendent du Maroc en Belgique ou inversement, bénéficient des prestations de l'assurance maladie dans le pays du nouveau lieu de travail, pour autant que ces travailleurs :

- 1) aient été aptes au travail à leur dernière entrée sur le territoire de ce pays;
- 2) aient effectué, dans ce pays, un travail salarié ou assimilé;
- 3) remplissent les conditions requises pour bénéficier de ces prestations au regard de la législation du pays de leur nouveau lieu de travail, compte tenu de la période d'assurance dans le pays qu'ils ont quitté et de la période postérieure à leur assujettissement à la législation du pays de leur nouveau lieu de travail.

Article 7.

Les travailleurs salariés ou assimilés, ainsi que leurs ayants droit, qui se rendent du Maroc en Belgique ou inversement, bénéficient des prestations de l'assurance maternité dans le pays du nouveau lieu de travail, pour autant que ces travailleurs :

- 1) aient effectué, dans ce pays, un travail salarié ou assimilé;
- 2) remplissent les conditions requises pour bénéficier de ces prestations au regard de la législation du pays de leur nouveau lieu de travail, compte tenu de la période d'assurance dans le pays qu'ils ont quitté et de la période postérieure à leur assujettissement à la législation du pays de leur nouveau lieu de travail.

Article 8.

La totalisation des périodes visées aux articles 6, 3), 7, 2) et 37 § 1, 2) n'est applicable que si l'occupation dans le pays du nouveau lieu de travail débute dans un délai d'un mois à compter de la date d'entrée dans ce pays.

Article 9.

Les ayants droit d'un travailleur salarié ou assimilé qui a droit à prestation en vertu de la législation du pays d'affiliation, bénéficient des prestations en nature de l'assurance maladie-maternité lorsqu'ils résident sur le territoire du pays contractant autre que celui d'affiliation du travailleur pour autant qu'ils n'aient pas droit aux prestations en nature de la législation du pays de résidence.

L'ouverture du droit auxdites prestations, les ayants droit ainsi que la durée, l'étendue et les modalités du service des prestations, le taux et les modalités de remboursement ainsi que la date de mise en application des dispositions du présent article seront déterminés par Arrangement administratif.

Article 10.

Les travailleurs salariés ou assimilés admis au bénéfice des prestations en espèces en vertu de la législation de l'un des pays contractants et résidant sur le territoire de ce pays, conservent ce bénéfice lorsqu'ils transfèrent leur résidence dans l'autre pays, à condition que l'institution compétente du pays d'affiliation autorise ce transfert.

Ils bénéficient également, ainsi que leurs ayants droit des prestations en nature de l'assurance maladie-maternité; l'ouverture du droit aux dites prestations, les ayants droit ainsi que la durée, l'étendue et les modalités du service des prestations, le taux et les modalités de rem-

Deze regel is echter niet van toepassing in de gevallen waar de prestaties werden verworven overeenkomstig de bepalingen van artikel 14 en van hoofdstuk III van Titel II van dit Verdrag.

TITEL II.

Bijzondere bepalingen.

HOOFDSTUK I.

Prestaties ingeval van ziekte en moederschap.

Artikel 6.

De werknemers of de ermede gelijkgestelden, alsook hun rechthebbenden, die zich van Marokko naar België begeven, of andersom, hebben aanspraak op de prestaties van de ziekteverzekering in het land van hun nieuwe arbeidsplaats, voor zover deze werknemers :

- 1) bij hun laatste aankomst op het grondgebied van dit land arbeidsgeschikt waren;
- 2) in dit land loonarbeid of ermede gelijkgestelde arbeid hebben verricht;
- 3) de vereiste voorwaarden vervullen om deze prestaties volgens de wetgeving van het land van hun nieuwe arbeidsplaats te genieten, rekening houdend met de verzekeringsperiode in het land dat zij hebben verlaten en met de periode na hun onderwerping aan de wetgeving van het land van hun nieuwe arbeidsplaats.

Artikel 7.

De werknemers of de ermede gelijkgestelden, alsook hun rechthebbenden, die zich van Marokko naar België begeven, of andersom, hebben aanspraak op de prestaties van de moederschapverzekering in het land van hun nieuwe arbeidsplaats, voor zover deze werknemers :

- 1) in dit land loonarbeid of ermede gelijkgestelde arbeid hebben verricht;
- 2) de vereiste voorwaarden vervullen om deze prestaties volgens de wetgeving van het land van hun nieuwe verblijfplaats te genieten, rekening houdend met de verzekeringsperiode in het land dat zij hebben verlaten en met de periode na hun onderwerping aan de wetgeving van het land van hun nieuwe arbeidsplaats.

Artikel 8.

De samenstelling van de bij artikelen 6, 3), 7, 2) en 37, paragraaf 1, 2), bedoelde perioden is slechts van toepassing wanneer de tewerkstelling in het land van de nieuwe arbeidsplaats begint in een termijn van één maand te rekenen vanaf de datum van aankomst in dit land.

Artikel 9.

De rechthebbenden van een werknemer of een ermede gelijkgestelde, die aanspraak heeft op prestaties krachtens de wetgeving van het land van aansluiting, genieten de verstrekkingen van de ziekte- en moederschapverzekering, wanneer zij verblijven op het grondgebied van het ander verdragsluitend land dan dit van de aansluiting van de werknemer, voor zover zij geen recht hebben op de verstrekkingen van de wetgeving van het woonland.

De ingang van het recht op bedoelde prestaties, de rechthebbenden, alsook de duur, de omvang en de nadere toekenningsregelen van de prestaties, het bedrag en de nadere regelen van de terugbetalingen, alsook de datum van inwerkingtreding van de bepalingen van dit artikel zullen bij Administratieve Schikking worden bepaald.

Artikel 10.

De werknemers of de ermede gelijkgestelden die tot het voordeel van de uitkeringen zijn toegelaten overeenkomstig de wetgeving van een van de verdragsluitende landen en die op het grondgebied van dit land verblijven, behouden dit voordeel wanneer zij hun verblijfplaats naar het andere land overbrengen op voorwaarde dat de bevoegde instelling van het land van aansluiting toelating tot deze overbrenging geeft.

Zij hebben eveneens aanspraak, alsook hun rechthebbenden, op de verstrekkingen van de ziekte- en moederschapverzekering; de ingang van het recht op deze verstrekkingen, de rechthebbenden, alsook de duur, de omvang en de uitkeringsregelen van de prestaties, het bedrag

boursement ainsi que la date de mise en application des dispositions du présent article seront déterminés par Arrangement administratif.

Article 11.

Les travailleurs salariés ou assimilés, affiliés à une institution de sécurité sociale de l'un des pays contractants et résidant sur le territoire de ce pays, bénéficient des prestations en espèces lors d'un séjour dans l'autre pays, n'excédant pas un délai à fixer, lorsque leur état en raison de maladie ou d'hospitalisation ne leur permet pas de rejoindre le pays du lieu de travail.

Les travailleurs visés à l'alinéa 1er, ainsi que leurs ayants droit qui les accompagnent bénéficient des prestations en nature servies à charge de l'institution d'affiliation.

Article 12.

Les travailleurs salariés ou assimilés visés au paragraphe 2, a) et b) de l'article 3 et au paragraphe 2 de l'article 4, ainsi que leurs ayants droit qui les accompagnent, bénéficient des prestations de l'assurance maladie et maternité pendant la durée de leur séjour dans le pays où ils sont occupés.

Les modalités relatives au service de ces prestations seront fixées dans un Arrangement administratif.

CHAPITRE II.

Prestations d'invalidité autres que celle servies en cas d'accident du travail ou de maladie professionnelle.

Article 13.

§ 1. — Pour les travailleurs salariés ou assimilés qui ont été affiliés successivement ou alternativement dans les deux pays contractants à un ou plusieurs régimes d'assurance invalidité, les périodes d'assurance accomplies sous ces régimes ou les périodes reconnues équivalentes à des périodes d'assurance en vertu desdits régimes, sont totalisées dans les conditions prévues à l'article 19, tant en vue de l'acquisition du droit aux prestations en espèces ou en nature qu'en vue du maintien ou du recouvrement de ce droit.

§ 2. — Les prestations en espèces de l'assurance invalidité sont liquidées conformément aux dispositions de la législation qui était applicable à l'intéressé au moment où est survenue l'incapacité de travail suivie d'invalidité et supportées par l'institution compétente aux termes de cette législation.

Article 14.

Par dérogation aux dispositions du paragraphe 2 de l'article 13 et sauf s'il est fait application de l'article 23, les droits aux prestations d'invalidité des travailleurs qui ont été occupés dans les mines en Belgique et au Maroc, sont déterminés suivant les règles définies à l'article 20, lorsque, compte tenu des périodes totalisées, ces travailleurs remplissent les conditions prévues par la législation spéciale belge sur l'invalidité des ouvriers mineurs et assimilés et pour autant que les périodes d'assurance atteignent, dans chacun des deux pays, le minimum d'une année prévu au § 1, 5° dudit article.

Article 15.

Lorsque à la date à laquelle est survenue l'incapacité de travail suivie d'invalidité, l'assuré visé à l'article 14 était occupé dans le pays autre que celui de l'institution débitrice, il est tenu compte, pour la détermination du montant de la pension ou de l'indemnité d'invalidité, du salaire accordé dans le pays de l'institution débitrice aux travailleurs de la catégorie professionnelle à laquelle appartenait l'intéressé à cette date.

Article 16.

§ 1. — Si après suspension de la pension ou de l'indemnité d'invalidité, l'assuré recouvre son droit, le service des prestations est repris par l'institution débitrice de la pension ou de l'indemnité primitivement accordée, lorsque l'état d'invalidité est imputable à l'incapacité de travail ayant entraîné l'attribution de cette pension ou indemnité.

en de nadere regelen van de terugbetalingen, alsook de datum van inwerkingtreding van de bepalingen van dit artikel zullen bij Administratieve Schikking worden bepaald.

Artikel 11.

De werknemers of de ermede gelijkgestelden, die aangesloten zijn bij een instelling voor sociale zekerheid van een van de verdragsluitende landen en die op het grondgebied van dit land verblijven, hebben aanspraak op de uitkeringen tijdens een verblijf in het ander land dat een nader te bepalen termijn niet overschrijdt, wanneer hun toestand, wegens ziekte of verpleging in een ziekenhuis, hun niet in staat stelt het land van hun arbeidsplaats te vervolgen.

De in het eerste lid beoogde werknemers alsook hun rechthebbenden die hen vergezellen, hebben aanspraak op de verstrekkingen die ten laste van de aansluitingsinstelling worden uitgekeerd.

Artikel 12.

De werknemers of de ermede gelijkgestelden die in paragraaf 2, a) en b) van artikel 3, en in paragraaf 2 van artikel 4 zijn beoogd, alsook hun rechthebbenden die hen vergezellen, hebben aanspraak op de prestaties van de ziekte- en moederschapsverzekering tijdens de duur van hun verblijf in het land waar zij zijn tewerkgesteld.

De nadere regelen met betrekking tot de uitkering van deze prestaties zullen bij Administratieve Schikking worden vastgesteld.

HOOFDSTUK II.

Invaliditeitsuitkeringen andere dan deze die bij arbeidsongeval of beroepsziekte worden uitgekeerd.

Artikel 13.

§ 1. — Voor de werknemers of de ermede gelijkgestelden, die achtereenvolgens of beurtelings in beide verdragsluitende landen bij één of meer regelingen van invaliditeitsverzekering waren aangesloten, worden de in deze regelingen volbrachte verzekeringsperioden of de perioden die overeenkomstig beoogde regelingen als verzekeringsperioden zijn erkend, onder de in artikel 19 bepaalde voorwaarden samengeteld, zowel voor de vaststelling van het recht op uitkeringen of verstrekkingen als voor het behoud of het herstel van dit recht.

§ 2. — De uitkeringen van de invaliditeitsverzekering worden uitbetaald overeenkomstig de bepalingen van de wetgeving die op belanghebbende van toepassing was op het ogenblik dat de arbeidsongeschiktheid die de invaliditeit ten gevolge had zich voordeed, en komen ten laste van de instelling die overeenkomstig deze wetgeving bevoegd is.

Artikel 14.

In afwijking van de bepalingen van paragraaf 2 van artikel 13 en behalve wanneer artikel 23 wordt toegepast, worden de rechten op de invaliditeitsuitkeringen van de werknemers die in België en in Marokko in de mijnen werden tewerkgesteld, overeenkomstig de in artikel 20 bepaalde regelen vastgesteld wanneer, rekening houdend met de samengetelde perioden, die werknemers de voorwaarden vervullen bepaald bij de bijzondere Belgische wetgeving betreffende de invaliditeit van de mijnwerkers en de ermede gelijkgestelden en voor zover de verzekeringsperioden in elk van beide landen, het in paragraaf 1, 5° van dit artikel bepaald minimum van één jaar bereiken.

Artikel 15.

Wanneer de bij artikel 14 beoogde verzekerde op de datum waarop de arbeidsongeschiktheid die de invaliditeit ten gevolge had zich voordeed, was tewerkgesteld in het andere land dan dit van de instelling die de uitkering verschuldigd is, wordt er voor de vaststelling van het bedrag van het invaliditeitspensioen of van de invaliditeitsuitkering, rekening gehouden met het loon dat toegekend wordt in het land van de instelling die de uitbetaling verschuldigd is, aan de werknemers van de beroepscategorie waartoe de belanghebbende op die datum behoorde.

Artikel 16.

§ 1. — Indien de verzekerde na een schorsing van het invaliditeitspensioen of van de invaliditeitsuitkering zijn recht terug verkrijgt, worden de uitkeringen opnieuw uitbetaald door de instelling die het aanvankelijk toegekend pensioen of de uitkering verschuldigd was, wanneer de invaliditeit kan worden toegeschreven aan de arbeidsongeschiktheid, die de toekenning van dat pensioen of van die uitkering ten gevolge heeft gehad.

§ 2. — Si, après suppression de la pension ou de l'indemnité d'invalidité, l'état de l'assuré justifie l'octroi d'une pension ou d'une indemnité d'invalidité, cette dernière est liquidée suivant les règles fixées à l'article 13 compte tenu le cas échéant des dispositions de l'article 14.

Article 17.

Pour l'ouverture du droit à la pension ou à l'indemnité d'invalidité, la période pendant laquelle l'intéressé doit avoir reçu l'indemnité en espèces au titre de l'assurance maladie préalablement à l'attribution de la pension ou de l'indemnité d'invalidité est, dans tous les cas, celle prévue par la législation à laquelle il était soumis au moment où est survenue l'incapacité de travail suivie d'invalidité.

Article 18.

La pension ou l'indemnité d'invalidité est transformée, le cas échéant, en pension de vieillesse au moment où se trouvent remplies les conditions requises par la législation en vertu de laquelle elle a été attribuée.

Il est fait application, le cas échéant, des dispositions du chapitre III ci-après.

CHAPITRE III.

*Prestations de vieillesse et prestations de décès (pension)
autres que celles servies en cas d'accident du travail ou
de maladie professionnelle.*

Article 19.

§ 1. — Pour les travailleurs salariés ou assimilés qui ont été affiliés successivement ou alternativement dans les deux pays contractants à un ou plusieurs régimes d'assurance-vieillesse ou d'assurance-décès (pension), les périodes d'assurance accomplies sous ces régimes ou les périodes reconnues équivalentes à des périodes d'assurance en vertu desdits régimes sont totalisées, à la condition qu'elles ne se superposent pas, tant en vue de l'acquisition du droit aux prestations qu'en vue du maintien ou du recouvrement de ce droit.

Les périodes à prendre en considération comme équivalentes à des périodes d'assurance sont, dans chaque pays, celles considérées comme telles par la législation de ce pays.

Toute période reconnue équivalente à une période d'assurance en vertu, à la fois, de la législation marocaine et de la législation belge, est pris en compte, pour la liquidation des prestations, par les institutions du pays où l'intéressé a travaillé en dernier lieu avant la période en cause.

§ 2. — Lorsque la législation de l'un des pays contractants subordonne l'octroi de certaines prestations à la condition que les périodes d'assurance aient été accomplies dans une profession déterminée, ne sont totalisées, pour l'admission au bénéfice de ces prestations, que les périodes accomplies ou reconnues équivalentes dans la même profession exercée dans l'autre pays.

Lorsque la législation de l'un des pays contractants subordonne l'octroi de certaines prestations à la condition que les périodes d'assurance aient été accomplies dans une profession déterminée et lorsque ces périodes n'ont pu donner droit auxdites prestations, lesdites périodes sont considérées comme valables pour la liquidation des prestations prévues pour les ouvriers en ce qui concerne la Belgique et par le régime général de sécurité sociale en ce qui concerne le Maroc.

Article 20.

§ 1. — Les prestations auxquelles un assuré peut prétendre de la part de chacun des organismes intéressés sont liquidées de la manière suivante :

1° Chaque institution détermine si l'intéressé réunit les conditions requises pour avoir droit aux prestations au regard de sa législation propre, compte tenu de la totalisation prévue à l'article 19 des périodes d'assurance ou des périodes reconnues équivalentes accomplies en vertu de la législation de l'autre pays.

2° Si le droit est acquis, l'institution au regard de laquelle le droit est ouvert, détermine, pour ordre, le montant des prestations auxquelles l'intéressé aurait droit si toutes les périodes d'assurance ou recon-

§ 2. — Indien, na de afschaffing van het invaliditeitspensioen of van de invaliditeitsuitkering, de toestand van de verzekerde de toekenning van een invaliditeitspensioen of van een invaliditeitsuitkering verantwoordt, wordt die uitkering volgens de regelen die zijn bepaald bij artikel 13 uitbetaald, waarbij, in voorkomend geval, met de bepalingen van artikel 14 rekening dient te worden gehouden.

Artikel 17.

Voor het verkrijgen van het recht op het invaliditeitspensioen of op de invaliditeitsuitkering, is de periode gedurende dewelke de belanghebbende de uitkering ingevolge de ziekteverzekering, vóór de toekenning van het invaliditeitspensioen of van de invaliditeitsuitkering dient bekomen te hebben, in elk geval deze die is bepaald bij de wetgeving aan dewelke hij onderworpen was op het ogenblik dat de arbeidsongeschiktheid die de invaliditeit ten gevolge heeft gehad zich heeft voorgedaan.

Artikel 18.

Het invaliditeitspensioen of de invaliditeitsuitkering wordt, in voorkomend geval, in een ouderdomspensioen omgezet zodra voldaan is aan de voorwaarden die zijn bepaald bij de wetgeving overeenkomstig dewelke deze werd toegekend.

In voorkomend geval zijn de bepalingen van onderstaand hoofdstuk III van toepassing.

HOOFDSTUK III.

*Ouderdomsuitkeringen en uitkeringen bij overlijden (pensioen)
andere dan die welke bij arbeidsongeval of beroepsziekte
worden verleend.*

Artikel 19.

§ 1. — Voor de werknemers of de ernede gelijkgestelden die achtereenvolgens of beurtelings in beide verdragsluitende landen bij één of meer regelingen voor ouderdomsverzekering of verzekering bij overlijden (pensioen) waren aangesloten, worden de onder die regelingen volbrachte verzekeringsperiodes of de perioden die overeenkomstig deze regelingen als gelijkwaardig met verzekeringsperiodes zijn erkend samengeteld, op voorwaarde dat zij niet samenvallen, zowel voor de vaststelling van het recht op de uitkeringen, als voor het behoud of het herstel van dit recht.

De perioden die als gelijkwaardig met verzekeringsperiodes in aanmerking komen, zijn, in elk land, die welke ingevolge de wetgeving van dat land als dusdanig worden beschouwd.

Elke periode die terzelfdertijd overeenkomstig de Marokkaanse en de Belgische wetgeving als verzekeringsperiode wordt erkend, wordt voor de uitbetaling van de uitkeringen in aanmerking genomen door de instellingen van het land waar belanghebbende het laatst vóór deze periode heeft gewerkt.

§ 2. — Indien in de wetgeving van een van de verdragsluitende landen sommige prestaties slechts worden toegekend op voorwaarde dat de perioden werden volbracht in een bepaald beroep, worden, voor het bekomen van het recht op deze prestaties, alleen die perioden samengeteld die volbracht zijn of als gelijkwaardig erkend zijn in hetzelfde beroep dat in het andere land werd uitgeoefend.

Indien in de wetgeving van een van de verdragsluitende landen sommige prestaties slechts worden toegekend op voorwaarde dat de perioden werden volbracht in een bepaald beroep en wanneer deze perioden geen recht konden geven op deze prestaties, worden deze perioden als geldig beschouwd voor de uitkering van de prestaties waarin voorzien is voor de arbeiders, wat België betreft, en door de algemene regeling voor sociale zekerheid, wat Marokko betreft.

Artikel 20.

§ 1. — De prestaties op dewelke een verzekerde vanwege elke van de bevoegde instellingen aanspraak kan maken, worden op de volgende wijze bepaald :

1°) Elke instelling bepaalt of belanghebbende de vereiste voorwaarden vervult om recht te hebben op de prestaties uit hoofde van haar eigen wetgeving, rekening houdend met de bij artikel 19 beoogde samentelling van de verzekeringsperiodes of van de als gelijkwaardig erkende perioden die overeenkomstig de wetgeving van het andere land werden volbracht.

2°) Wanneer het recht is verkregen, bepaalt de instelling ten aanzien van dewelke het recht is geopend, voor orde, het bedrag van de prestaties waarop belanghebbende recht zou hebben indien al de ver-

nues équivalentes, totalisées selon les modalités prévues à l'article 19, avaient été accomplies exclusivement sous la législation qu'elle applique.

3° Sur la base du montant déterminé suivant les modalités prévues au 2° ci-dessus, l'institution au regard de laquelle le droit est ouvert, fixe le montant dû au prorata de la durée des seules périodes d'assurance ou reconnues équivalentes au regard de la législation qu'elle applique, par rapport à la durée totale des périodes d'assurance ou reconnues équivalentes sous les deux législations; le montant ainsi obtenu constitue la prestation due à l'intéressé par l'institution dont il s'agit.

4° Pour le calcul du montant des prestations, chaque institution ne prendra en considération que les salaires déclarés pour les périodes d'assurance ou reconnues équivalentes en vertu de la législation qu'elle applique.

5° Aucune prestation n'est prise en charge par une institution lorsque les périodes accomplies sous l'empire de la législation qui la régit, n'atteignent pas au total une année comportant le minimum annuel de journées de travail effectif ou de journées assimilées au travail effectif prévu par cette législation; dans ce cas, l'institution de l'autre pays supporte la charge entière des prestations auxquelles l'assuré a droit d'après la législation qui régit cette institution et compte tenu de la totalité desdites périodes.

§ 2. — Si, d'après la législation d'un des pays contractants, le droit à la pension n'est pas subordonné à l'accomplissement d'un stage mais acquis année par année, l'organisme intéressé de ce pays peut calculer le droit à la pension directement et exclusivement en fonction des périodes d'assurance accomplies dans ce pays et des périodes reconnues équivalentes à des périodes d'assurance en vertu de la législation de ce pays, à condition que le montant de la pension ainsi calculée donne un résultat équivalent au montant de la pension calculée selon les règles visées au 1°) à 4°) du § 1°.

Article 21.

§ 1. — Lorsqu'un assuré, compte tenu de la totalité des périodes visées à l'article 19, ne remplit pas au même moment les conditions exigées par les législations des deux pays, son droit à pension est établi, au regard de chaque législation, au fur et à mesure qu'il remplit ces conditions.

§ 2. — Les périodes pendant lesquelles une pension est servie par le pays dans lequel les conditions sont remplies en vertu du paragraphe 1, sont assimilées, pour l'ouverture des droits au regard de la législation de l'autre pays, à des périodes d'assurance du premier pays.

§ 3. — Dans le cas visé au § 1, la pension déjà liquidée est révisée conformément aux dispositions de l'article 20 à partir de la date à laquelle le droit à la pension est établi au regard de la législation de l'autre pays contractant.

Article 22.

Par dérogation aux dispositions des articles 19 et 20, l'octroi aux ouvriers mineurs de la pension anticipée prévu par la législation belge est réservé aux intéressés qui remplissent les conditions exigées par ladite législation, compte tenu de leurs services dans les seules mines de charbon belges.

Article 23.

Tout assuré, au moment où s'ouvre son droit à pension, peut renoncer au bénéfice des dispositions des articles 19 et 20 de la présente Convention. Les prestations auxquelles il peut prétendre au titre de chacune des législations nationales sont alors liquidées séparément par les institutions intéressées, indépendamment des périodes d'assurance ou reconnues équivalentes accomplies dans l'autre pays.

Article 24.

§ 1. — Les dispositions des articles 19, 20, 21 et 23 s'appliquent par analogie pour les pensions aux survivants.

§ 2. — La pension de veuve est éventuellement répartie, également et définitivement, entre les bénéficiaires, dans les conditions prévues par le statut personnel de l'assuré.

zekeringsperiodes of de als gelijkwaardig erkende periodes, die samengeteld zijn volgens de modaliteiten die zijn bepaald bij artikel 19, uitsluitend onder de wetgeving die zij toepast waren volbracht geworden.

3°) Op grond van het bedrag dat werd bepaald volgens de modaliteiten die zijn beoogd bij 2° hiervoor, stelt de instelling ten aanzien van dewelke het recht is geopend, het bedrag vast dat verschuldigd is naar rata van de duur van de verzekeringsperiodes of van de als gelijkwaardig erkende periodes die uitsluitend werden volbracht ten aanzien van de wetgeving die zij toepast, in verhouding tot de gezamenlijke duur van de verzekeringsperiodes of van de gelijkwaardig erkende periodes onder de twee wetgevingen; het aldus bekomen bedrag verteenwoordigt de prestatie die aan de belanghebbende is verschuldigd door de betrokken instelling.

4°) Voor de berekening van het bedrag van de prestatie, zal elke instelling slechts de lonen in aanmerking nemen die voor de verzekeringsperiodes of voor de gelijkwaardig erkende periodes zijn aangegeven overeenkomstig de wetgeving die zij toepast.

5°) Een instelling neemt geen enkele uitkering ten laste wanneer de periodes die onder de voor haar geldende wetgeving zijn volbracht, in totaal niet één jaar bereiken, met het jaarlijks minimum aan gewerkte dagen of ermee gelijkgestelde dagen, dat in deze wetgeving is bepaald; in dat geval draagt de instelling van het ander land de volledige last van de prestaties op dewelke de verzekerde recht heeft ingevolge de voor de instelling geldende wetgeving en rekening houdend met de gezamenlijke verzekeringsperiodes.

§ 2. — Indien overeenkomstig de wetgeving van een van de verdragsluitende landen, het recht op pensioen niet afhankelijk is van het volbrengen van een wachttijd, doch jaar na jaar verworven wordt, mag de bevoegde instelling van dat land het pensioenrecht berekenen rechtstreeks en uitsluitend naar verhouding van de verzekeringsperiodes die in dat land zijn volbracht en van de overeenkomstig de wetgeving van dat land als verzekeringsperiodes erkende periodes, op voorwaarde dat het bedrag van het aldus berekende pensioen een resultaat oplevert dat gelijkwaardig is aan het bedrag van het pensioen dat berekend wordt overeenkomstig de regelen die zijn beoogd onder 1° tot 4° van paragraaf 1.

Artikel 21.

§ 1. — Wanneer een verzekerde, rekening houdend met de gezamenlijke periodes bedoeld in artikel 19, niet op hetzelfde ogenblik de door de wetgevingen van beide landen vereiste voorwaarden vervult, wordt zijn recht op pensioen ten aanzien van elke wetgeving vastgesteld naarmate hij deze voorwaarden vervult.

§ 2. — De periodes tijdens dewelke een pensioen wordt uitgekeerd door het land waar de voorwaarden overeenkomstig paragraaf 1 zijn vervuld, worden voor het ingaan van het recht ingevolge de wetgeving van het ander land, met verzekeringsperiodes van het eerste land gelijkgesteld.

§ 3. — In het geval beoogd bij paragraaf 1, wordt het reeds uitgekeerde pensioen herzien overeenkomstig de bepalingen van artikel 20, met ingang van de datum waarop het recht op pensioen ingevolge de wetgeving van het ander verdragsluitend land is vastgesteld.

Artikel 22.

In afwijking van de bepalingen van de artikelen 19 en 20, wordt de toekenning aan de mijnwerkers van het bij de Belgische wetgeving bepaald vervroegd pensioen voorbehouden aan de belanghebbenden die de bij deze wetgeving vereiste voorwaarden vervullen, alleen rekening houdend met hun diensten in de Belgische steenkolenmijnen.

Artikel 23.

Iedere verzekerde mag, bij het ingaan van zijn pensioenrecht, afzien van het voordeel van de bepalingen van de artikelen 19 en 20 van dit Verdrag. De prestaties waarop hij op grond van elke nationale wetgeving aanspraak kan maken, worden in dat geval afzonderlijk door de betrokken instellingen berekend afgezien van de in het andere land volbrachte verzekeringsperiodes of van de daarmee als gelijkwaardig erkende periodes.

Artikel 24.

§ 1. — De bepalingen van de artikelen 19, 20, 21 en 23 zijn van overeenkomstige toepassing op de overlevingspensioenen.

§ 2. — Het weduwepensioen wordt eventueel, gelijkelijk en definitief, verdeeld onder de gerechtigden, in de voorwaarden die zijn bepaald in het persoonlijk statuut van de verzekerde.

CHAPITRE IV.

*Dispositions communes aux chapitres II et III.**Article 25.*

Si la législation de l'un des pays contractants subordonne à des conditions de résidence, le paiement des pensions ou indemnités d'invalidité ou des pensions de vieillesse et de survie, qu'elles soient dues en application de l'article 20 ou calculées en fonction des seules périodes d'assurance accomplies en vertu de cette législation, lesdites conditions de résidence ne sont pas opposables aux ressortissants marocains ou belges, tant qu'ils résident dans l'un des deux pays contractants.

Article 26.

L'introduction d'une demande de prestation à l'une des institutions auprès de laquelle l'intéressé a été assuré, est considérée comme valable par les autres institutions compétentes.

CHAPITRE V.

*Prestations familiales.**Article 27.*

§ 1. — Si la législation nationale subordonne l'ouverture du droit aux prestations familiales à l'accomplissement de périodes de travail ou assimilées, il est tenu compte des périodes effectuées tant dans l'un que dans l'autre pays.

§ 2. — Les travailleurs marocains qui sont occupés en Belgique et dont les enfants sont élevés au Maroc ont droit aux allocations familiales proprement dites, à l'exclusion de toute allocation spéciale ou majorée, résultant de la législation belge.

Un Arrangement administratif déterminera notamment les catégories d'enfants bénéficiaires, les conditions d'octroi et les taux des allocations familiales, ainsi que les périodes pour lesquelles ces allocations seront accordées.

§ 3. — Les travailleurs belges occupés au Maroc et dont les enfants sont élevés en Belgique ont droit aux allocations familiales résultant de la législation marocaine.

Un Arrangement administratif déterminera notamment les catégories d'enfants bénéficiaires, les conditions d'octroi et les taux des allocations familiales, ainsi que les périodes pour lesquelles ces allocations seront accordées.

CHAPITRE VI.

*Prestations en cas d'accident du travail ou de maladie professionnelle.**Article 28.*

Si la législation de l'un des pays contractants subordonne à des conditions de résidence le paiement des prestations dues en cas d'accident du travail ou de maladie professionnelle, lesdites conditions de résidence ne sont pas opposables aux ressortissants marocains ou belges, tant qu'ils résident dans l'un des deux pays contractants.

Article 29.

Les prestations prévues par la législation belge dont l'octroi est subordonné à une condition de besoin, ne sont servies qu'aux bénéficiaires résidant en Belgique.

Article 30.

Les prestations, en cas de maladie professionnelle susceptible d'être réparée en vertu de la législation des deux pays contractants ne sont accordées qu'au titre de la législation du pays sur le territoire duquel l'emploi susceptible de provoquer une maladie professionnelle de cette nature a été exercé en dernier lieu et sous réserve que l'intéressé remplisse les conditions prévues par cette législation, compte tenu, le cas échéant, des dispositions de l'article 32 ci-dessous.

HOOFDSTUK IV.

*Gemeenschappelijke bepalingen van de hoofdstukken II en III.**Artikel 25.*

Indien de wetgeving van een van de verdragsluitende landen de uitbetaling van de invaliditeitspensioenen of -uitkeringen of van de ouderdoms- en overlevingspensioenen van verblijfsvoorwaarden afhankelijk stelt, of zij nu bij toepassing van artikel 20 verschuldigd zijn of alleen naar verhouding van de krachtens die wetgeving volbrachte verzekeringsperioden berekend worden, kunnen bedoelde verblijfsvoorwaarden niet ingebracht worden tegen de Marokkaanse of Belgische onderdanen, zolang zij in een van beide verdragsluitende landen verblijven.

Artikel 26.

Het indienen van een aanvraag om prestaties bij een van de instellingen waarbij de belanghebbende is verzekerd geweest, wordt door de andere bevoegde instellingen als geldig beschouwd.

HOOFDSTUK V.

*Gezinsprestaties.**Artikel 27.*

§ 1. — Indien de nationale wetgeving het ingaan van het recht op gezinsprestaties afhankelijk maakt van het vervullen van arbeidsperioden of gelijkgestelde perioden, wordt rekening gehouden met de perioden welke zowel in het ene als in het andere land werden vervuld.

§ 2. — De in België tewerkgestelde Marokkaanse werknemers wier kinderen in Marokko worden opgevoed, hebben recht op de gewone kinderbijslag, met uitsluiting van elke bijzondere of verhoogde bijslag voortvloeiend uit de Belgische wetgeving.

Bij een Administratieve Schikking zullen inzonderheid worden bepaald de categorieën van rechtgevendende kinderen, de voorwaarden van toekenning en de bedragen van de kinderbijslag, alsmede de perioden voor dewelke deze bijslag zal worden verleend.

§ 3. — De in Marokko tewerkgestelde Belgische werknemers wier kinderen in België worden opgevoed, hebben recht op de kinderbijslag die voortvloeit uit de Marokkaanse wetgeving.

Bij een Administratieve Schikking zullen inzonderheid worden bepaald de categorieën van rechtgevendende kinderen, de voorwaarden van toekenning en de bedragen van de kinderbijslag, alsmede de perioden voor dewelke deze bijslag zal worden verleend.

HOOFDSTUK VI.

*Prestaties bij arbeidsongeval of beroepsziekte.**Artikel 28.*

Indien de wetgeving van een van de verdragsluitende landen de uitbetaling van de bij arbeidsongeval of beroepsziekte verschuldigde prestaties van verblijfsvoorwaarden afhankelijk stelt, kunnen deze verblijfsvoorwaarden niet ingebracht worden tegen de Marokkaanse of Belgische onderdanen, zolang zij in een van beide verdragsluitende landen verblijven.

Artikel 29.

De in de Belgische wetgeving bepaalde prestaties waarvan de toekenning afhankelijk is van een staat van behoefte, worden enkel aan de in België verblijvende gerechtigden uitbetaald.

Artikel 30.

In geval van beroepsziekte welke uit hoofde van de wetgeving van beide verdragsluitende landen kan worden vergoed, worden de prestaties slechts uit hoofde van de wetgeving van het land op wiens grondgebied de tewerkstelling, die een beroepsziekte van die aard tot gevolg kon hebben, in de laatste plaats werd uitgeoefend, en onder voorbehoud dat de belanghebbende de voorwaarden vervult die bij deze wetgeving zijn bepaald, rekening gehouden, eventueel, met de bepalingen van artikel 32 hierna.

Article 31.

Si la législation d'un pays contractant subordonne l'octroi des prestations de maladie professionnelle à la condition qu'une activité susceptible de provoquer une telle maladie ait été exercée pendant une durée déterminée, les périodes pendant lesquelles le travailleur a exercé une activité de même nature dans l'autre pays, sont également prises en considération pour la détermination de l'ouverture du droit aux prestations.

Article 32.

§ 1. — Pour apprécier le degré d'incapacité permanente résultant d'un accident du travail ou d'une maladie professionnelle, au regard de la législation marocaine ou belge, les accidents du travail ou les maladies professionnelles survenus antérieurement, sous la législation de l'autre pays, sont pris en considération comme s'ils étaient survenus sous la législation du premier pays.

§ 2. — Lorsque, en cas d'aggravation d'une maladie professionnelle, un travailleur qui bénéficie ou qui a bénéficié d'une réparation pour une maladie professionnelle en vertu de la législation de l'un des pays contractants fait valoir, pour une maladie professionnelle de même nature, des droits à prestations en vertu de la législation de l'autre pays, les règles suivantes sont applicables :

a) Si le travailleur n'a pas exercé sur le territoire de ce dernier pays un emploi susceptible de provoquer la maladie professionnelle ou de l'aggraver, l'institution d'affiliation du premier pays reste tenue de prendre à sa charge les prestations en vertu de sa propre législation, compte tenu de l'aggravation;

b) Si le travailleur a exercé, sur le territoire de ce dernier pays un tel emploi, l'institution d'affiliation du premier pays reste tenue de servir les prestations en vertu de sa propre législation, compte tenu de l'aggravation; l'institution d'affiliation de l'autre pays octroie au travailleur le supplément dont le montant est déterminé selon la législation de ce second pays et correspond à la majoration du taux d'incapacité de travail.

§ 3. — Lorsque l'intéressé réside sur le territoire du pays contractant autre que celui où le travailleur a contracté la maladie professionnelle, la demande de prestations peut être introduite auprès de l'institution compétente du pays de résidence de l'intéressé. Dans ce cas, la demande doit être établie dans les formes et conditions exigées par la législation du pays où la maladie professionnelle a été contractée.

Article 33.

En cas d'accident du travail ou de maladie professionnelle suivis de mort, la rente due au conjoint survivant est, le cas échéant, répartie également et définitivement entre les bénéficiaires, dans les conditions prévues par le statut personnel de la victime.

Article 34.

1° Les travailleurs salariés ou assimilés devenus victimes d'un accident du travail ou d'une maladie professionnelle sur le territoire de l'un des pays contractants et qui transfèrent leur résidence sur le territoire de l'autre pays, bénéficient des prestations en nature à la charge de l'institution compétente.

2° Les travailleurs doivent, avant de transférer leur résidence, obtenir l'autorisation de l'institution d'affiliation, laquelle tient dûment compte des motifs de ce transfert.

3° Les prestations en nature prévues au paragraphe 1er sont servies par l'institution du lieu de la nouvelle résidence, dans les conditions à déterminer par Arrangement administratif. Toutefois la durée du service des prestations est déterminée suivant les dispositions de la législation appliquée par l'institution compétente.

4° Dans le cas visé au paragraphe 1er, l'octroi des prothèses, du grand appareillage et d'autres prestations en nature d'une grande importance est subordonné, sauf en cas d'urgence absolue, à la condition que l'institution d'affiliation en donne l'autorisation.

5° Les prestations en nature servies dans le cas visé au § 1er font l'objet d'un remboursement aux institutions qui les ont servies par l'institution compétente, selon des modalités qui seront déterminées par Arrangement administratif.

Article 35.

Tout accident du travail ou maladie professionnelle survenu à un travailleur marocain en Belgique ou à un travailleur belge au Maroc et qui

Artikel 31.

Indien de wetgeving van een verdragsluitend land de toekenning van de prestaties wegens beroepsziekte afhankelijk stelt van de voorwaarde dat gedurende bepaalde tijd een activiteit werd uitgeoefend waardoor dergelijke ziekte kon worden veroorzaakt, worden de perioden gedurende dewelke de werknemer een gelijkaardige activiteit in het ander land heeft uitgeoefend, voor het ingaan van het recht op prestaties, eveneens in aanmerking genomen.

Artikel 32.

§ 1. — Om de graad van blijvende arbeidsongeschiktheid, die voortvloeit uit een arbeidsongeval of uit een beroepsziekte, ten aanzien van de Marokkaanse of van de Belgische wetgeving te kunnen beoordelen, worden de arbeidsongevallen of de beroepsziekten die vroeger onder de wetgeving van het andere land zijn overkomen, in aanmerking genomen alsof zij zich onder de wetgeving van het eerste land hadden voorgedaan.

§ 2. — Wanneer een werknemer die een schadeloosstelling voor een beroepsziekte ontvangt of ontvangen heeft ingevolge de wetgeving van een van de verdragsluitende landen, in geval van verergering van een beroepsziekte zijn recht op prestaties voor een beroepsziekte van dezelfde aard laat gelden ingevolge de wetgeving van het andere land, zijn de volgende regelen van toepassing :

a) wanneer de werknemer op het grondgebied van laatstgenoemd land geen beroep heeft uitgeoefend dat van aard is een beroepsziekte te veroorzaken of te doen verergeren, is de instelling van aansluiting van het eerste land voort verplicht de prestaties ingevolge haar eigen wetgeving ten laste te nemen, met inachtneming van de verergering;

b) wanneer de werknemer op het grondgebied van laatstgenoemd land wel een dergelijk beroep heeft uitgeoefend, moet de instelling van aansluiting van het eerste land de prestaties ingevolge haar eigen wetgeving blijven uitbetalen, zonder inachtneming van de verergering; de instelling van aansluiting van het ander land kent aan de werknemer de aanvullende vergoeding toe, waarvan het bedrag volgens de wetgeving van dit tweede land wordt bepaald en dat met de verhoging van de graad van arbeidsongeschiktheid overeenstemt.

§ 3. — Wanneer de belanghebbende op het grondgebied van het ander verdragsluitend land verblijft dan dat waar de werknemer de beroepsziekte heeft opgedaan, mag de aanvraag om prestaties bij de bevoegde instelling van het land van de verblijfplaats van de belanghebbende worden ingediend. In dit geval moet de aanvraag worden opgemaakt in de vormen en onder de voorwaarden gesteld bij de wetgeving van het land waar de beroepsziekte werd opgedaan.

Artikel 33.

In geval van arbeidsongeval of van beroepsziekte die de dood voor gevolg hebben, wordt de rente die aan de overlevende echtgenoot is verschuldigd, eventueel gelijkelijk en definitief verdeeld onder de gerechtigden, in de voorwaarden die zijn bepaald bij het persoonlijk statuut van het slachtoffer.

Artikel 34.

1°) De werknemers of de ermede gelijkgestellten die op het grondgebied van een van de verdragsluitende landen slachtoffer werden van een arbeidsongeval of van een beroepsziekte, en die hun verblijfplaats naar het grondgebied van het andere land overbrengen, hebben recht op de verstrekkingen ten laste van de bevoegde instelling.

2°) Alvorens hun verblijfplaats over te brengen, moeten de werknemers toelating ontvangen van de aansluitingsinstelling, die terdege rekening houdt met de redenen van deze overbrenging.

3°) De bij paragraaf 1 beoogde verstrekkingen worden uitgekeerd door de instelling van de nieuwe verblijfplaats, in de voorwaarden die bij Administratieve Schikking moeten bepaald worden. De duur van de betaling van de verstrekkingen wordt echter vastgesteld overeenkomstig de bepalingen van de wetgeving die door de bevoegde instelling wordt toegepast.

4°) In het bij paragraaf 1 beoogde geval, wordt de toekenning van prothesen, van grote apparaten en van de andere belangrijke verstrekkingen afhankelijk gesteld, behoudens in geval van absolute hoogdringendheid, van de voorwaarde dat de aansluitingsinstelling de toelating verleent.

5°) De uitkeringen die in het bij paragraaf 1 beoogde geval worden verleend, worden door de bevoegde instelling aan de instellingen die ze verleenden terugbetaald, overeenkomstig de nadere regelen die bij Administratieve Schikking zullen worden bepaald.

Artikel 35.

Elk arbeidsongeval of elke beroepsziekte overkomen aan een Marokkaanse werknemer in België of aan een Belgische werknemer in Marokko

a occasionné ou qui est de nature à occasionner soit la mort, soit une incapacité permanente, totale ou partielle, doit être notifié par l'employeur ou par les institutions compétentes aux autorités consulaires locales du pays auquel ressortit la victime.

CHAPITRE VII.

Prestations en cas de chômage.

Article 36.

Les travailleurs salariés ou assimilés aux salariés de l'un des pays contractants, se rendant sur le territoire de l'autre bénéficiant dans le pays de leur nouveau lieu de travail des prestations prévues par la législation relative au soutien des chômeurs involontaires, à la condition d'avoir commencé une période d'assurance dans le cadre d'un emploi dont l'exercice a été autorisé conformément à la législation relative à l'occupation des travailleurs étrangers. Pour établir le droit aux prestations de l'assurance contre le chômage dans l'un des pays contractants, les périodes d'assurance et les périodes assimilées accomplies en vertu de la législation de ce pays sont totalisées avec les périodes d'assurance et les périodes assimilées accomplies en vertu de la législation de l'autre pays.

Un Arrangement administratif fixera la date et les modalités d'application des dispositions du présent article.

CHAPITRE VIII.

Indemnités ou allocations funéraires.

Article 37.

§ 1. — Les travailleurs salariés ou assimilés qui se rendent d'un pays dans l'autre, ouvriront droit aux indemnités ou allocations funéraires prévues par la législation du pays du nouveau lieu de travail, pour autant que :

1° Ils aient effectué dans ce pays un travail salarié ou assimilé;

2° Ils remplissent, au moment du décès, les conditions requises pour le bénéfice des prestations au regard de la législation du pays de leur nouveau lieu de travail, compte tenu de la période d'assurance dans le pays qu'ils ont quitté et la période postérieure à leur assujettissement à la législation du pays de leur nouveau lieu de travail.

§ 2. — En cas de décès d'une personne bénéficiant d'une pension de vieillesse ou d'invalidité ces institutions compétentes des deux pays contractants par totalisation des périodes d'assurance, l'allocation ou l'indemnité funéraire est due par l'institution compétente du pays dans lequel le travailleur avait été assuré en dernier lieu, si, en tenant compte des périodes totalisées, les conditions exigées par la législation de ce pays sont remplies.

§ 3. — En cas de décès d'une personne bénéficiant d'une pension de vieillesse ou d'invalidité ou d'une indemnité auprès de l'institution d'un seul pays contractant ou d'une prestation due en vertu de la législation belge ou marocaine relative aux accidents du travail ou aux maladies professionnelles, l'allocation ou l'indemnité funéraire est due par l'institution compétente du pays débiteur de la pension ou de la prestation, si les conditions exigées par la législation de ce pays sont remplies.

Si le décès est dû à une maladie professionnelle et que le droit à l'allocation ou à l'indemnité funéraire est ouvert dans les deux pays, cette allocation ou cette indemnité est servie par l'institution compétente du pays où le travailleur a été exposé en dernier lieu au risque de la maladie professionnelle.

TITRE III.

Dispositions diverses.

Article 38.

§ 1. — Les autorités administratives ainsi que les institutions d'assurance ou de sécurité sociale des deux pays contractants se prêteront

en dat hetzij de dood, hetzij een blijvende, volledige of gedeeltelijke arbeidsongeschiktheid veroorzaakt heeft of kan veroorzaken, dient door de werkgever of door de bevoegde instellingen aan de plaatselijke consulaire overheden van het land waarvan het slachtoffer onderdaan is, ter kennis te worden gebracht.

HOOFDSTUK VII.

Uitkeringen bij werkloosheid.

Artikel 36.

De werknemers of de ermee gelijkgestelden van een van de verdragsluitende landen, die zich naar het grondgebied van het andere land begeven, hebben in het land van hun nieuwe arbeidsplaats recht op de prestaties die zijn bepaald bij de wetgeving betreffende de steun aan de onvrijwillige werklozen, op voorwaarde dat zij een verzekeringsperiode zijn begonnen in het verband van een betrekking wier uitoefening werd toegelaten overeenkomstig de wetgeving betreffende de tewerkstelling van de buitenlandse werknemers. Om het recht op de uitkeringen van de werkloosheidsverzekering in een van de verdragsluitende landen vast te stellen, worden de verzekeringsperiodes en de ermee gelijkgestelde perioden die overeenkomstig de wetgeving van dit land werden volbracht, samengeteld met de verzekeringsperiodes en met de ermee gelijkgestelde perioden die werden volbracht overeenkomstig de wetgeving van het andere land.

De datum en de modaliteiten van toepassing van de bepalingen van dit artikel zullen bij Administratieve Schikking worden vastgesteld.

HOOFDSTUK VIII.

Uitkeringen of toelagen voor begrafeniskosten.

Artikel 37.

§ 1. — De werknemers of de ermee gelijkgestelden die zich van het ene land naar het andere begeven, hebben recht op de uitkeringen of toelagen die zijn bepaald bij de wetgeving van het land van de nieuwe arbeidsplaats, voor zover :

1° zij in dit land loonarbeid of ermee gelijkgestelde arbeid hebben verricht;

2° zij, op het ogenblik van het overlijden, de vereiste voorwaarden vervullen om de uitkeringen volgens de wetgeving van het land van hun nieuwe arbeidsplaats genieten, rekening gehouden met de verzekeringsperiode in het land dat zij hebben verlaten en met de periode na hun onderwerping aan de wetgeving van het land van hun nieuwe arbeidsplaats.

§ 2. — In geval van overlijden van een persoon die gerechtigd is op een ouderdoms- of invaliditeitspensioen vanwege de bevoegde instellingen van beide verdragsluitende landen, door samentelling van de verzekeringsperiodes, is de toelage of de uitkering voor begrafeniskosten verschuldigd door de bevoegde instelling van het land waar de werknemer het laatst verzekerd was, indien, rekening gehouden met de samengetelde perioden, de bij de wetgeving van dit land gestelde voorwaarden zijn vervuld.

§ 3. — In geval van overlijden van een persoon die gerechtigd is op een ouderdoms- of invaliditeitspensioen of op een invaliditeitsuitkering vanwege de instelling van één enkel verdragsluitend land of op een uitkering die verschuldigd is overeenkomstig de Belgische of Marokkaanse wetgeving betreffende de arbeidsongevallen of de beroepsziekten, is de toelage of de uitkering voor begrafeniskosten verschuldigd door de bevoegde instelling van het land dat het pensioen of de uitkering verschuldigd is, indien de bij de wetgeving van dit land gestelde voorwaarden zijn vervuld.

Indien het overlijden het gevolg is van een beroepsziekte en wanneer het recht op de toelage of de uitkering voor begrafeniskosten in beide landen is ingegaan, wordt deze toelage of deze uitkering toegekend door de bevoegde instelling van het land waar de werknemer het laatst aan het risico van de beroepsziekte is blootgesteld geweest.

TITEL III.

Allerlei bepalingen.

Artikel 38.

§ 1. — De administratieve overheden alsook de verzekeringsinstellingen of de instellingen voor sociale zekerheid van beide verdragslui-

mutuellement leurs bons offices, dans la même mesure que s'il s'agissait de l'application de leurs propres régimes.

Un Arrangement administratif déterminera les autorités et institutions de chacun des deux pays contractants qui seront habilités à correspondre directement entre elles à cet effet, ainsi qu'à centraliser, le cas échéant, les demandes des intéressés et les versements de prestations.

§ 2. — Ces autorités et institutions pourront subsidiairement recourir, dans le même but, à l'intervention des autorités diplomatiques et consulaires de l'autre pays.

§ 3. — Les autorités diplomatiques et consulaires de l'un des deux pays peuvent intervenir directement auprès des autorités administratives de l'autre pays, en vue de recueillir tous renseignements utiles pour la défense des intérêts de leurs ressortissants.

Article 39.

§ 1. — Le bénéfice des exemptions du droit d'enregistrement, de greffe, de timbre et de taxes consulaires prévues par la législation de l'un des pays contractants pour les pièces à produire aux autorités, institutions ou juridiction de ce pays, est étendu aux pièces correspondantes à produire pour l'application de la présente Convention, aux autorités, institutions ou juridictions de l'autre pays.

§ 2. — Pour l'application du présent article, ainsi que des articles 40 et 41, le terme « juridiction » désigne pour les deux pays contractants, les juridictions administratives compétentes en matière de sécurité sociale.

§ 3. — Tous actes, documents et pièces quelconques à produire pour l'exécution de la présente Convention sont dispensés du visa de légalisation des autorités diplomatiques et consulaires.

Article 40.

Les communications adressées pour l'application de la présente Convention par les bénéficiaires de cette Convention ou par les autorités, institutions ou juridictions aux autorités, institutions ou juridictions de l'autre pays seront rédigées dans l'une des langues officielles des deux pays.

Article 41.

Les demandes et les recours qui devraient être introduits dans un délai déterminé auprès d'une autorité, d'une institution ou d'une juridiction d'un des pays contractants compétentes pour recevoir les demandes ou les recours en matière de sécurité sociale, sont considérés comme recevables s'ils sont présentés dans le même délai auprès d'une autorité, d'une institution ou d'une juridiction correspondante de l'autre pays. Dans ce cas, cette dernière autorité, institution ou juridiction devra transmettre, sans retard, ces demandes ou ces recours.

Les autorités compétentes de chaque pays devront désigner les autorités et organismes habilités à recevoir valablement les demandes et recours.

Article 42.

§ 2. — Les autorités administratives compétentes des pays contractants arrêteront d'un commun accord les mesures nécessaires à l'exécution et à l'application de la présente Convention.

Les mêmes autorités administratives se communiqueront en temps utile les modifications survenues dans la législation ou la réglementation de leurs pays concernant les régimes énumérés à l'article 2.

§ 2. — Les autorités administratives compétentes de chacun des pays contractants se communiqueront les autres dispositions prises en vue de l'exécution de la présente Convention à l'intérieur de leur propre pays.

Article 43.

Sont considérés dans chacun des pays contractants, comme autorités administratives compétentes au sens de la présente Convention :

- au Maroc : Le Ministre du Travail et des Affaires sociales.
- en Belgique : Le Ministre de la Prévoyance sociale.

tende landen zullen elkander wederzijds behulpzaam zijn, in dezelfde mate als wanneer het de toepassing van hun eigen regelingen betrof.

Bij een Administratieve Schikking zullen de overheden en de instellingen van elk van beide verdragsluitende landen worden bepaald, welke bevoegd zullen zijn om rechtstreeks met elkander in briefwisseling te treden alsook om eventueel de aanvragen van de betrokkenen en de stortingen van de prestaties te centraliseren.

§ 2. — Deze overheden en instellingen zullen, in ondergeschikte orde, met hetzelfde doel, beroep mogen doen op de tussenkomst van de diplomatieke en consulaire autoriteiten van het ander land.

§ 3. — De diplomatieke en consulaire autoriteiten van een van beide landen mogen rechtstreeks tussenkomen bij de administratieve overheden van het andere land, ten einde alle inlichtingen die nuttig zijn voor de verdediging van de belangen van hun onderdanen te verzamelen.

Artikel 39.

§ 1. — De vrijstelling van de registratie-, griffie-, zegelrechten en van de consulaire taksen die zijn bepaald bij de wetgeving van een van de verdragsluitende landen voor de stukken die aan de autoriteiten, instellingen of rechtscolleges van dat land moeten overgelegd worden, wordt verruimd tot de overeenstemmende stukken die voor de toepassing van dit Verdrag aan de autoriteiten, instellingen of rechtscolleges van het andere land moeten overgelegd worden.

§ 2. — Voor de toepassing van dit artikel, alsook van de artikelen 40 en 41, duidt de term « rechtscollege », voor beide verdragsluitende landen, de administratieve rechtscolleges aan die bevoegd zijn inzake sociale zekerheid.

§ 3. — Alle akten, documenten en stukken allerhande die voor de uitvoering van dit Verdrag moeten voorgelegd worden, zijn vrijgesteld van het legalisatievisum van de diplomatieke en consulaire autoriteiten.

Artikel 40.

De mededelingen die voor de toepassing van dit Verdrag door de gerechtigden van dit Verdrag of door de autoriteiten, instellingen of rechtscolleges worden gericht aan de autoriteiten, instellingen of rechtscolleges van het andere land zullen in een van de officiële talen van beide landen worden opgesteld.

Artikel 41.

De aanvragen en de beroepen die binnen een bepaalde termijn dienen te worden ingediend bij een autoriteit, een instelling of een rechtscollege van een van de verdragsluitende landen, die bevoegd zijn om de aanvragen of de beroepen inzake sociale zekerheid te ontvangen, worden als ontvankelijk beschouwd wanneer zij binnen dezelfde termijn worden gericht tot een overeenstemmende autoriteit, instelling of rechtscollege van het andere land. In dit geval zal laatstgenoemde autoriteit, instelling of rechtscollege deze aanvragen of deze beroepen zonder verwijl dienen door te geven.

De bevoegde autoriteiten van elk land zullen de autoriteiten en instellingen die bevoegd zijn om geldig deze aanvragen en beroepen in ontvangst nemen dienen aan te wijzen.

Artikel 42.

§ 1. — De bevoegde administratieve autoriteiten van de verdragsluitende landen zullen, in gemeen overleg, de maatregelen treffen die noodzakelijk zijn tot de uitvoering en de toepassing van dit Verdrag.

Dezelfde administratieve autoriteiten zullen elkander te gelegentijd de wijzigingen mededelen welke in de wetgeving of de reglementering van hun land zijn ingetreden betreffende de regelingen die zijn vermeld in artikel 2.

§ 2. — De bevoegde administratieve autoriteiten van elk van de verdragsluitende landen zullen elkander de andere maatregelen mededelen welke in hun eigen land getroffen werden tot uitvoering van dit Verdrag.

Artikel 43.

Worden in elk van de verdragsluitende landen als bevoegde administratieve autoriteiten beschouwd in de zin van dit Verdrag :

- in Marokko : de Minister van Arbeid en Sociale Zaken;
- in België : de Minister van Sociale Voorzorg.

Article 44.

§ 1. — Les institutions débitrices de prestations en vertu de la présente Convention s'en libéreront valablement dans la monnaie de leur pays.

Au cas où des mesures de restriction des changes seraient arrêtées dans l'un ou l'autre des deux pays contractants, des dispositions seraient prises aussitôt, d'accord entre les deux Gouvernements, pour assurer, conformément aux dispositions de la présente Convention, les transferts des sommes dues de part et d'autre.

§ 2. — L'institution débitrice de rentes ou pensions dont le montant mensuel est inférieur à une somme à déterminer par échange de lettres entre les autorités administratives compétentes des deux pays contractants, peut payer lesdites rentes et pensions trimestriellement, semestriellement ou annuellement.

Avec l'accord de l'intéressé elle peut également procéder au rachat, moyennant le paiement d'une somme représentant leur valeur en capital, des rentes ou pensions dont le montant mensuel est inférieur à une somme fixée par échange de lettres tel qu'il est prévu à l'alinéa précédent.

Article 45.

Le transfert des prestations dues au titre des législations sur la sécurité sociale, à des bénéficiaires résidant dans l'un des pays contractants, sera effectué suivant les modalités définies dans un Arrangement administratif conclu entre les autorités administratives compétentes des pays contractants.

Article 46.

§ 1. — Pour l'appréciation de l'incapacité de travail et du degré d'invalidité les institutions d'assurance de chaque pays font état des constatations médicales et des renseignements recueillis par les institutions d'assurances de l'autre pays.

§ 2. — Les autorités compétentes régleront par Arrangement administratif les modalités du contrôle médical nécessaires à l'application tant de la présente Convention que des législations de sécurité sociale des deux pays.

Article 47.

Les formalités que les dispositions légales ou réglementaires de l'un des pays contractants pourraient prévoir pour le service en dehors de son territoire, des prestations dispensées par ses institutions de sécurité sociale, s'appliqueront également, dans les mêmes conditions qu'à leurs ressortissants, aux personnes admises au bénéfice de ces prestations en vertu de la présente Convention.

Article 48.

Les difficultés relatives à l'interprétation et à l'application de la présente Convention seront réglées, d'un commun accord, par les autorités administratives compétentes des pays contractants.

Article 49.

§ 1. — Toute période d'assurance ou période assimilée, accomplie en vertu de la législation de l'un des pays avant la date d'entrée en vigueur de la présente Convention est prise en considération pour la détermination du droit aux prestations s'ouvrant conformément aux dispositions de la présente Convention.

§ 2. — Une prestation est due en vertu de la présente Convention même si elle se rapporte à un événement antérieur à la date de son entrée en vigueur. A cet effet, tout prestation qui n'a pas été liquidée ou qui a été suspendue à cause de la nationalité de l'intéressé ou en raison de sa résidence sur le territoire de l'un des deux pays, sera, à la demande de l'intéressé, liquidée ou rétablie à partir de l'entrée en vigueur de la présente Convention, sous réserve que les droits antérieurement liquidés n'aient pas donné lieu à un règlement en capital.

§ 3. — Les droits des intéressés ayant obtenu, antérieurement à l'entrée en vigueur de la présente Convention, la liquidation d'une pension ou rente, pourront être révisés à leur demande. La révision aura pour effet d'accorder aux bénéficiaires à partir de l'entrée en vigueur de la présente Convention, les mêmes droits que si la Convention avait été en vigueur au moment de la liquidation. La demande de révision doit être introduite dans un délai de deux ans, à compter de l'entrée en vigueur de la présente Convention.

Artikel 44.

§ 1. — De instellingen die krachtens dit Verdrag prestaties verschuldigd zijn, zullen deze op geldige wijze betalen in de munt van hun land.

Indien in het ene of het andere van beide verdragsluitende landen maatregelen getroffen worden teneinde de deviezenhandel te beperken, dienen er onmiddellijk, in overleg tussen beide regeringen, maatregelen genomen te worden om, overeenkomstig de bepalingen van dit Verdrag, de overdracht van de onderling verschuldigde sommen te verzekeren.

§ 2. — De instelling die renten of pensioenen verschuldigd is, waarvan het maandelijks bedrag lager is dan een door uitwisseling van brieven tussen de bevoegde administratieve autoriteiten van beide verdragsluitende landen vastgestelde som, mag deze renten en pensioenen driemaandelijks, halfjaarlijks of jaarlijks uitkeren.

Zij kan eveneens, met de instemming van de betrokkene en mits een som te betalen welke met de waarde ervan in kapitaal overeenstemt, de renten of pensioenen afkopen waarvan het maandelijks bedrag lager is dan een door uitwisseling van brieven vastgestelde som zoals bepaald is in vorig lid.

Artikel 45.

De overdracht van prestaties die uit hoofde van de wetgevingen betreffende de sociale zekerheid zijn verschuldigd aan de gerechtigden die in het een of ander van de verdragsluitende landen verblijven, zal geschieden overeenkomstig de nadere regelen die zijn bepaald bij een Administratieve Schikking die tussen de bevoegde administratieve autoriteiten van de verdragsluitende landen zal worden getroffen.

Artikel 46.

§ 1. — Voor de beoordeling van de arbeidsongeschiktheid en van de invaliditeitsgraad houden de verzekeringsinstellingen van elk land rekening met de medische vaststellingen en met de inlichtingen welke de verzekeringsinstellingen van het ander land hebben ingewonnen.

§ 2. — De bevoegde autoriteiten zullen bij Administratieve Schikking de nadere regelen van de geneeskundige controle regelen, welke noodzakelijk zijn voor de toepassing zowel van dit Verdrag als van de wetgevingen betreffende de sociale zekerheid van beide landen.

Artikel 47.

De formaliteiten welke bij wettelijke of reglementaire bepalingen van een van de verdragsluitende landen kunnen vastgesteld worden voor het betalen buiten zijn grondgebied, van de door zijn sociale zekerheidsinstellingen verleende prestaties, zijn eveneens, onder dezelfde voorwaarden als op de landgenoten, van toepassing op de personen die krachtens dit Verdrag bedoelde prestaties genieten.

Artikel 48.

Alle moeilijkheden bij de interpretatie en de toepassing van dit Verdrag worden, in gemeen overleg, door de bevoegde administratieve autoriteiten van de verdragsluitende landen geregeld.

Artikel 49.

§ 1. — Elke verzekeringsperiode of gelijkgestelde periode, die overeenkomstig de wetgeving van een van de landen werd volbracht vóór de datum van inwerkingtreding van dit Verdrag wordt in aanmerking genomen voor de vaststelling van het recht op prestaties dat ingaat overeenkomstig de bepalingen van dit Verdrag.

§ 2. — Overeenkomstig dit Verdrag is een prestatie verschuldigd, zelfs indien zij betrekking heeft op een gebeurtenis vóór de datum van zijn inwerkingtreding. Te dien einde zal elke prestatie die niet werd uitbetaald of die werd geschorst wegens de nationaliteit van de betrokkene of ingevolge zijn verblijf op het grondgebied van een van beide landen, op aanvraag van de betrokkenen, worden uitbetaald of opnieuw uitbetaald met ingang van de inwerkingtreding van dit Verdrag, mits de voorheen vastgestelde rechten geen uitbetaling in kapitaal ten gevolge hebben gehad.

§ 3. — De rechten van de betrokkenen die vóór de inwerkingtreding van dit Verdrag de betaling van een pensioen of van een rente hebben verkregen, kunnen op hun aanvraag worden herzien. De herziening zal voor gevolg hebben dat aan de gerechtigden, met ingang van de inwerkingtreding van dit Verdrag dezelfde rechten zullen worden verleend als wanneer het Verdrag van toepassing was op het ogenblik van de betaling. De aanvraag om herziening moet worden ingediend binnen een termijn van twee jaar te rekenen van de inwerkingtreding van dit Verdrag.

§ 4. — Quant au droit résultant de l'application des paragraphes 2 et 3 du présent article, des dispositions prévues par les législations des deux pays contractants en ce qui concerne la déchéance et la prescription des droits, ne sont pas opposables aux intéressés si la demande visée aux paragraphes 2 et 3 du présent article est présentée dans un délai de deux ans à compter de l'entrée en vigueur de la présente Convention. Si la demande est présentée après l'expiration de ce délai, le droit aux prestations qui n'est pas frappé de déchéance ou qui n'est pas prescrit, est acquis à partir de la date de la demande à moins que des dispositions plus favorables de la législation d'un des deux pays ne soient applicables.

Article 50.

§ 1. — La présente Convention sera ratifiée et les instruments de ratification en seront échangés, aussitôt que possible à Bruxelles.

§ 2. — Elle entrera en vigueur le premier jour du deuxième mois qui suit l'échange des instruments de ratification.

Article 51.

§ 1. — La présente Convention est conclue pour une durée indéterminée. Elle peut être dénoncée par chacun des pays contractants. La dénonciation devra être notifiée au plus tard six mois avant l'expiration de chaque année civile considérée; la Convention cessera alors d'être en vigueur à la fin de cette année.

§ 2. — En cas de dénonciation, les stipulations de la présente Convention resteront applicables aux droits acquis, nonobstant les dispositions restrictives que les régimes intéressés prévoiraient pour le cas de séjour à l'étranger d'un bénéficiaire.

§ 3. — En ce qui concerne les droits en cours d'acquisition afférents aux périodes d'assurances accomplies antérieurement à la date à laquelle la présente Convention cessera d'être en vigueur, les stipulations de cette Convention resteront applicables dans les conditions qui seront définies d'un commun accord par les pays contractants.

En foi de quoi, les plénipotentiaires respectifs ont signé la présente Convention et l'ont revêtu de leurs cachets.

Fait à Rabat, le 24 juin 1968, en double exemplaire en langue française.

Pour le Royaume de Belgique :

Jean de BASSOMPIERRE.

Pour le Royaume du Maroc :

Abdeslam BENAÏSSA.

§ 4. — Ten aanzien van het recht dat voortvloeit uit de toepassing van de paragrafen 2 en 3 van dit artikel, kunnen de bepalingen waarin is voorzien bij de wetgevingen van beide verdragsluitende landen betreffende het verval en de verjaring van de rechten, niet worden ingebracht tegen de betrokkenen wanneer de bij paragrafen 2 en 3 van dit artikel beoogde aanvraag werd ingediend binnen een termijn van twee jaar te rekenen van de inwerkingtreding van dit Verdrag. Indien de aanvraag wordt ingediend na het verstrijken van deze termijn, wordt het recht op prestaties, dat niet vervallen of niet verjaard is, verkregen met ingang van de datum van de aanvraag, tenzij er gunstiger bepalingen van de wetgeving van een van beide landen van toepassing zijn.

Artikel 50.

§ 1. — Dit Verdrag zal bekrachtigd worden en de bekrachtigings-oorkonden zullen, zodra mogelijk, te Brussel uitgewisseld worden.

§ 2. — Het zal van kracht worden de eerste dag van de tweede maand welke op de uitwisseling der bekrachtigingsoorkonden volgt.

Artikel 51.

§ 1. — Dit Verdrag wordt voor onbepaalde duur gesloten. Het kan door elk van de verdragsluitende landen opgezegd worden. De opzegging moet uiterlijk zes maanden vóór het verstrijken van elk beschouwd kalenderjaar betekend worden; het Verdrag houdt dan op van kracht te zijn op het einde van dat jaar.

§ 2. — Bij opzegging blijven de bepalingen van dit Verdrag van toepassing op de verworven rechten, niettegenstaande de beperkende bepalingen waarin de betrokken regelingen in het geval van verblijf van een gerechtigde in het buitenland zouden voorzien.

§ 3. — De bepalingen van dit Verdrag blijven van toepassing onder de voorwaarden, die in gemeen overleg door de verdragsluitende landen zullen worden vastgesteld, op de nog niet ten volle verworven rechten betreffende de verzekeringsperioden die vervuld werden vóór de datum waarop dit Verdrag zal ophouden van kracht te zijn.

Ten blijk waarvan de respectieve gevolmachtigden dit Verdrag ondertekend hebben en het van hun zegels hebben voorzien.

Gedaan te Rabat, op 24 juni 1968, in tweevoud, in de Franse taal.

Voor het Koninkrijk België :

Jean de BASSOMPIERRE.

Voor het Koninkrijk Marokko :

Abdeslam BENAÏSSA.